

Indeks transparentnosti lokalne samouprave 2023 (Local Transparency Index – LTI) Konačni izveštaj

Transparentnost Srbija, Oktobar 2023

Grant Br. G-2304-01603: Izrada Indeksa lokalnih javnih nabavki

Disclaimer: Ovaj izveštaj je nastao zahvaljujući podršci američkog naroda putem Agencije Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj ovog izveštaja je isključiva odgovornost Transparentnosti Srbija i ne odražava nužno stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Država.

This grant is implemented under the USAID Improving Public Procurement project

Sadržaj

Sažetak	3
Metodologija	6
Opšta zapažanja.....	9
Opšta ocena transparentnosti lokalne samouprave i perspektive za poboljšanje.....	9
Neki sistemski problemi i zapažanja	10
Rezultati JLS u pojedinim oblastima istraživanja.....	12
Pregled	12
Oblasti istraživanja	15
Pregled	15
Informator o radu	17
Budžet	17
Javne nabavke.....	18
Slobodan pristup informacijama	18
Javne rasprave I javni konkursi	18
Javna preduzeća I javne ustanove	19
JLS i građani	19
Skupština i veće	19
Ostali indikatori.....	20
Učinak gradskih opština	21
Pregled	21
Godina za godinom	24
Izabrani pojedinačni primeri	25
Budžet	26
JLS i građani	27
Pristup informacijama od javnog značaja i informator o radu	28
Javne nabavke.....	28
Javna preduzeća i javne ustanove	28
Javne rasprave i javni konkursi	29
Ostala pitanja.....	30
Poređenja sa prethodnim LTI istraživanjima	31
Preporuke	33

Aneksi	36
Aneks 1. Prosečan rezultat po indikatoru	36
Aneks 2. Rezultati po opštinama/gradovima - poređenje sa LTI 2022	41
Opštine koje su izgubile više od 10 poena od 2022.....	45
Aneks 3: Najbolji akteri po kategorijama	46
Skupština i veće	46
Budžet	46
JLS i građani	46
Slobodan pristup informacijama	47
Javna preduzeća i javne ustanove	48
Javne rasprave i javni konkursi	48
Aneks 4. LTI indikatori - poređenje 2023 na 2022	49
Aneks 5. Lista indikatora LTI 2015, 2017, 2019, 2020, 2021, 2022 i 2023	56
Aneks br. 6. Učinak 25 JLS koje je ranije podržao USAID Projekat za odgovornu vlast (GAI)	66

Sažetak

Indeks transparentnosti lokalne samouprave LTI 2023 predstavlja istraživanje¹, ocenjivanje i rangiranje 145 jedinica lokalne samouprave i 25 gradskih opština u Srbiji. Ovo je sedma godina (peta u nizu) u kojoj TS sprovodi ovo istraživanje.

Opštine i gradovi su rangirani na osnovu kriterijuma transparentnosti, određenih putem 95 indikatorskih pitanja. Konačne ocene, odnosno indeksi mogu biti u rasponu od 0 do 100, a u praksi su ove godine opštine i gradovi imale ocene između 25 i 94.

Prosečna ocena 145 JLS u 2023. godini je 52, tri poena više nego u istraživanju LTI 2022.

ocena/godina	2015	2019	2020	2021	2022	2023
maksimalno	74	67	83	90	87	94
prosek	40	40	46	48	49	52
minimalno	11	12	18	21	9	25

Skoro dve trećine (65%) svih opština poboljšala je svoje rezultate.² S druge strane, 30% je zabeležilo pad u odnosu na prošlu godinu.³ Ovo je značajno poboljšanje u odnosu na LTI 2022, kada je 49% (71 od 145) ostvarilo bolje rezultate.

Kada su u pitanju kategorije indikatorskih pitanja, povećanje je zabeleženo u četiri oblasti, od kojih je samo u jednoj ostvaren značajan rast – „Informatori” sa 41,7% (nakon pada sa 51,9%) na 73,3%. „Budžet” je prvi put prešao prag od 60% i prosečna ocena u 2023. je 63,2% (56,7% u 2022.). „Javna preduzeća” su nastavila rast: sa 29% u 2019. godini, na 47,6% u 2022. godini, da bi dostigla 51,3% u LTI 2023. Pet oblasti je zabeležilo pad, ali samo jedna od njih značajniji – „Javne nabavke” sa 72,6% na 62,2%. Ovo je nastavak pada koji je počeo 2022. godine (sa 95,5% u LTI 2021.) nakon stupanja na snagu novog Zakona o javnim nabavkama, koji ne obavezuje naručioce da informacije objavljuju na svom sajtu već samo na Portalu javnih nabavki.

„Skupština i veće” i dalje je najmanje transparentna kategorija, iako je ostvaren izvestan napredak – sa 35,4% u 2022. na 39,5% u 2023.

Pojedinačno posmatrano, po opštinama i gradovima, 22 lokalne samouprave su ostvarile rast od 10 ili više poena u odnosu na prethodno rangiranje. Trideset od 145 opština ima LTI veći od 60⁴, od kojih 11 iznad 70 a četiri jedinice lokalne samouprave iznad 80.

Ovog puta jedan grad je ostvario rezultat veći od 90 (Novi Pazar, sa 94). Sa stanovišta održivog rasta transparentnosti, takođe je važno naglasiti da je 50 JLS imalo konstantan rast (ili barem stagnaciju) LTI

¹ Projekat „Indeks transparentnosti lokalne samouprave” TS je sprovela zahvaljujući podršci USAID-a.

² 94 od 145, na računajući gradske opštine

³ 44 od 145.

⁴ Bilo ih je 21 u LTI 2022, 20 u LTI 2021 i 13 u LTI 2020 rangiranju.

u poslednja dva istraživačka ciklusa (LTI 2023/2022 i LTI 2022/2021), a da je 25 opština zadržalo ili povećalo transparentnost u tri poslednja ciklusa (LTI 2023/2022, LTI 2022/2021 i LTI 2021/2020).

U celosti posmatrano, rezultati LTI 2023 su ohrabrujući. “Budžet” beleži stabilan rast od prvog LTI istraživanja 2015. godine. Bilo je nekoliko programa koje su podržali donatori a koji su uključivali desetine opština, i koji su doprineli ovom rastu. Uvođenje Portala za informatore podstaklo je napredak u ovoj oblasti. Jedna od oblasti koja se redovno povezuje sa rizicima od korupcije i velikim potencijalom za zloupotrebe – “Javna preduzeća i javne ustanove” takođe ima pozitivan trend u pogledu transparentnosti. I mada je i dalje LTI prilično nizak u ovoj oblasti (nešto iznad 50%), ipak je znatno bolji od 29%, koliki je bio u 2019. Smanjenje transparentnosti informacija o javnim nabavkama na sajtovima opština i gradova posledica je primene novog zakona, ukidanja obaveze objavljivanja informacija i na Portalu javnih nabavki i na sajtu JLS, kao i nedostatka volje većine opština i gradova da učine više nego što ih zakon obavezuje.

Neke opštine i gradovi već nekoliko ciklusa, odnosno godina, održavaju visok nivo LTI. Neke od njih to rade periodično, u procesu verifikacije, dok neke imaju dobro organizovane mehanizme koji funkcionišu tokom cele godine. Takođe, ima JLS koje su na stabilnom kursu rasta u poslednje tri ili četiri godine, neke od njih polako dostižu ocene iznad 55 ili 60, i to bi se moglo opisati kao održivi rast. Međutim, održiva transparentnost nije postignuta na nivou cele zemlje. Postoje fluktuacije – neke dobro ocenjene JLS iz prethodnih LTI ciklusa bile su lošije u ovom istraživanju, zanemarile su ažuriranje svojih veb stranica ili napustile dobre prakse, a neke opštine i gradovi koje su ostvarile rast samo u LTI 2022. imale su ponovo lošije rezultate u LTI 2023.

U nedostatku propisa i pisanih procedura za održavanje transparentnosti, pojedini projekti koji okupljaju organizacije civilnog društva, donatore i JLS, mogu da utiču na lokalne vlasti da poklone veću pažnju LTI-ju i angažuju se preko granice puke zakonske obaveze u cilju podizanja transparentnosti. Neki od njih to čine za dobrobit građana, neki žele da dobiju političke poene, predstavljajući se kao otvoreni i transparentni, posebno u periodu pred izbore, a neki to čine u želji da budu bolji od suparničkih i/ili susednih opština i gradova.

Glavni zaključak za LTI 2023 je da je transparentnost povećana, ali je neophodno nastaviti rad na uspostavljanju održivih mehanizama, pre svega usvajanjem pisanih procedura. Naime, za postizanje i održavanje transparentnosti neophodno je usvojiti jasne procedure koje će precizno propisati obaveze, ali što je još važnije – odgovornost za primenu ovih procedura. TS je napravio model akta kojim se reguliše predstavljanje JP i JU na sajtovima JLS i model akta koji generalno reguliše uređivanje i održavanje internet stranice JLS.

USAID je u proteklih nekoliko godina podržao neke opštine da donesu akte koji propisuju te procedure. Novi Pazar, koji se već nekoliko godina održava na vrhu tabele LTI, doneo je takve akte. Doprinos je dala i Stalna konferencija gradova i opština Srbije kroz obuke i modele akata za JLS. Dodatni podsticaj mogao bi se dati uvođenjem zakonskih obaveza za lokalne samouprave (u pogledu transparentnosti) od strane republičkih vlasti. Kao što je TS i ranije ukazivala, bolji rezultati se očekuju kada zakoni propisuju transparentnost. Kada se ukinu obaveze (kao u slučaju sa javnim nabavkama), mali broj JLS će nastaviti sprovođenje dobre prakse.

Pojedinačno gledano, bilo je nekoliko promena na tabeli među prvih 10 opština i gradova. Na vrhu su ostali Novi Pazar i Sombor, Veliko Gradište se sa 7. podiglo na 3. poziciju. U prvih pet i dalje su Kanjiža i Sokobanja. Bor je zabeležio solidan rast – sa 14. na 6. poziciju. Najveći skok zabeležila je opština Kladovo, koja je sa 113. došla na 14. poziciju, uz porast indeksa sa 40 na 68.

Rezultati najvećih gradova u Srbiji zabrinjavaju zbog velikog pada transparentnosti i lošeg rejtinga i rangiranja. Novi Sad je pao sa 14. na 46. mesto (LTI sa 65 na 56), Niš sa 18. na 43. (LTI sa 64 na 57), a Beograd sa 25. na 98. (LTI sa 57 na 46).

LTI pozicija/ocena	LTI 2023	LTI 2022	LTI 2021	LTI 2020
Novi Pazar	1/94	1/87	4/78	2/82
Sombor	2/84	2/85	2/88	3/80
Veliko Gradište	3/82	7/76	9/71	59/47
Kanjiža	4/81	5/79	3/83	4/77
Sokobanja	5/79	3/84	5/75	8/68

Rezultati LTI 2023. pokazuju uticaj uvođenja (Informatori o radu) i ukidanja zakonskih obaveza (Javne nabavke), direktne podrške lokalnim opštinama kroz projekte koji imaju za cilj povećanje transparentnosti, uticaj političke i administrativne volje i značaj saradnje sa OCD. Potrebno je usvojiti, primeniti i dalje unapređivati mehanizme koji garantuju da poboljšanje ne zavisi od političke volje ili entuzijazma pojedinaca u lokalnoj administraciji (ne samo kroz rezultate LTI). Sam LTI, kao dugoročni mehanizam za praćenje, dokazuje se, ciklus za ciklusom, kao smernica lokalnim samoupravama koje su spremne da povećaju transparentnost svog rada, a građanima kao način da shvate u kojim oblastima i kako se može poboljšati učinak njihovih opština. Takav uticaj se očekuje u narednim godinama, jer je LTI predviđen kao instrument za merenje napretka u oblasti transparentnosti u nacrtu Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije, objavljenom u septembru 2023. godine.

Na kraju, važno je napomenuti da **loši rezultati u celini ili u nekim kategorijama ne znače nužno da je korupcija rasprostranjena u tim oblastima. Slično tome, dobri rezultati nikako ne garantuju da nema korupcije. LTI samo meri transparentnost, kao antikorupcijski preventivni mehanizam, a ocena preslikava stanje u trenutku kada je istraživanje obavljeno odnosno kada su rezultati verifikovani.**

Metodologija

Indeks transparentnosti lokalne samouprave (LTI) je instrument za merenje i ocenjivanje nivoa transparentnosti opština i gradova, i njihovo rangiranje, koji je osmislila Transparentnost Srbija (TS).⁵ Prvi put TS je uradila istraživanje 2015. godine, kada je bilo obuhvaćeno 168 gradova, opština i gradskih opština. Istraživanje je ponovljeno dve godine kasnije, 2017. na manjem uzorku od 15 opština i gradova. U 2019, TS je ponovo sprovela istraživanje na nacionalnom nivou, prvo od pet u nizu koje je podržao USAID. Istraživanja su urađena i 2020, 2021, 2022 i 2023. godine.

Od 2015, TS je uverena da redovno sprovođenje ovakvog istraživanja omogućava poređenje aktuelnih rezultata gradova i opština, praćenje njihovog napredovanja ili nazadovanja tokom dužeg vremenskog perioda, kao i utvrđivanje "uskih grla" transparentnosti. Takođe, rezultati ovakvog istraživanja mogu da iniciraju izmene u propisima i praksi u onim oblastima koje su problematične u velikom broju JLS. Pored toga, kontinuirano praćenje transparentnosti podstiče kompetitivnost među JLS, što se potvrdilo u prethodnim ciklusima. Transparentnost Srbija je stoga uverena, a to se pokazalo kao tačno, da je održivo finansiranje za LTI istraživanje na nivou cele zemlje u periodu 2019-2023 pomoglo ne samo ocenjivanju nivoa transparentnosti opština i gradova u Srbiji već i njegovom poboljšanju.

Prema metodologiji TS, indeks transparentnosti se izračunava kao zbir poena dobijenih na osnovu odgovora na indikatorska pitanja, i kreće se u rasponu od 0 do 100. Ove godine, isto kao i u LTI 2022, LTI 2021, LTI 2020. i LTI 2019, korišćeno je 95 indikatora (indikatorskih pitanja). Negativan odgovor donosi 0 bodova, a pozitivan 1 ili 2. Konkretnije, pitanja koja se odnose na pet najvažnijih indikatora transparentnosti („osnovni indikatori“) donose 2 poena za pozitivan odgovor i 0 za negativan, dok preostalih 90 pitanja donose 1 ili 0 poena.

Odgovori na indikatorska pitanja su prikupljeni pregledanjem zvaničnih internet prezentacija gradova, opština i gradskih opština. Korišćen je i metod direktnog uvida, posetom svim uslužnim centrima i prostorijama lokalne uprave. Treća grupa podataka prikupljena je slanjem zahteva za pristup informacijama od javnog značaja upućenih gradovima i opštinama. Četvrtu grupu izvora predstavljaju podaci pribavljeni od drugih relevantnih organa (Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Agencija za sprečavanje korupcije). Ocenjivanjem je obuhvaćeno ukupno 145 gradova i opština i 25 gradskih opština. Za potrebe ovog istraživanja, za gradove, opštine i gradske opštine se koristi zbirni naziv – jedinice lokalne samouprave (JLS), iako formalno-pravno gradske opštine to nisu.

Svih 145 gradova i opština⁶ rangirano je zajedno, dok je 25 gradskih opština ocenjeno ali ne i rangirano, s obzirom na to da nemaju iste nadležnosti kao opštine. Naime, njihov obim poslova zavisi isključivo od statuta grada u čijem su sastavu, a ta se praksa razlikuje od grada do grada. Uz to, neki od indikatora se ne mogu primeniti na gradske opštine. Na primer, neke od gradskih opština nemaju mesne zajednice, nemaju javna preduzeća ili javne ustanove pod svojom kontrolom, i ne dodeljuju imovinu u zakup. Zbog toga bi izračunavanje relativnog indeksa (u odnosu na stvarne nadležnosti) značajno komplikovalo utvrđivanje LTI i nikada ne bi moglo da bude u potpunosti tačno sa metodološke tačke

⁵ Prilikom osmišljavanja LTI indeksa, korišćena su prethodna, slična iskustva članica mreže Transparency International, posebno slovačke podružnice, kao i hrvatske organizacije GONG, čiju je metodologiju koristio i TI BiH.

⁶ Kako je propisano Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije (Sl. Glasnik Republike Srbije, br. 129/2007, 18/2016 i 47/2018), osim onih sa Kosova („teritorija autonomne pokrajine Kosovo i Metohija“).

gledišta. Stoga smo odlučili da gradskim opštinama dodelimo 0 bodova na svako pitanje za koga određene informacije nedostaju, čak iako u slučajevima kada te opštine nisu imale dužnost ili mogućnost da informacije dostave ili objave. Zbog toga ne bi bilo poželjno porediti njihove pozicije i indekse sa indeksima ostalih JLS. Šire gledano, poređenja su moguća među opštinama unutar istog grada. Međutim, i u ovom slučaju bi trebalo biti oprezan. Čak i kada rade u sličnom pravnom okviru, opštine mogu raditi u veoma različitim okruženjima, pa neki indikatori mogu biti irelevantni (npr. da li opština uopšte ima svoje ustanove i preduzeća ili ne). Tako je za ocenjivanje transparentnosti gradskih opština najbolje posmatrati trend svake pojedinačne opštine kroz više ciklusa ocenjivanja.

Kada se porede rezultati LTI 2023 sa [LTI 2015](#), [LTI 2019](#), [LTI 2020](#), [LTI 2021](#), i [LTI 2022](#), potrebno je imati u vidu da je TS u međuvremenu promenila neka indikatorska pitanja.⁷ Indikatori u LTI 2020 su bili istovetni onim iz 2019.godine. Međutim, neki indikatori su promenjeni u istraživanju 2021 u odnosu na prethodno. TS ih je promenila kako bi se stekla jasnija slika o transparentnosti u nekim pojedinačnim oblastima (na primer, razdvajanjem pojedinačnih indikatora koji su zahtevali pozitivnu ocenu da bi ispunili dve obaveze u dva odvojena pokazatelja), kako bi se postigla bolja ravnoteža za ukupnu ocenu u odnosu na pojedine oblasti (kategorije) i kako bi se veći akcenat stavio na oblasti koja predstavljaju veći rizik od korupcije (povećanje udela javnih nabavki i javnih preduzeća).

U radu na prikupljanju podataka, istraživači Transparentnosti Srbija detaljno su pregledali internet sajtove svih 170 JLS. Potom je koordinator istraživanja, pre unošenja prikupljenih podataka u tabelu, ponovo pregledao sve označene izvore informacija.

U cilju prikupljanja podataka za nekoliko indikatora, svim JLS smo poslali zahteve za pristup informacijama od javnog značaja. Svaki zahtev je sadržao pitanja u vezi sa šest indikatorskih pitanja. Na njih nije odgovorilo osam JLS⁸ ili 5% (jedan grad, 4 opštine i tri gradske opštine), što je daleko bolje nego 2022. godine, kada nisu odgovorile 24 JLS, odnosno 16% (tri grada, 18 opština i tri gradske opštine). Rezultat je još bolji u poređenju sa LTI 2021 (ukupno 46 JLS ili 27% nije odgovorilo – šest gradova, 27 opština i 13 gradskih opština).

Kao i u prethodnim istraživanjima, svim JLS smo poslali i po jedan zahtev za pristup informacijama koristeći strategiju "prikriivenog kupca". Prema ovom konceptu, umesto TS kao organizacije, zahtev je potpisao jedan građanin, ostavljajući privatnu mail adresu za prijem odgovora. Ovim indikatorom nismo želeli da merimo transparentnost bilo koje pojedinačne informacije, već da steknemo uvid u to da li jedinice lokalne samouprave dostavljaju informacije i odgovaraju na zahteve na isti način kada stignu od "običnog građanina" kao što to čine kada dobiju zahteve od organizacije civilnog društva. Ove godine, 123 JLS odgovorilo je na zahtev građanina i dostavilo tražene informacije. To je manje nego 2022. (125), 2021. (130), 2020. (138) i 2019. godine (150), što bi moglo da ukazuje na generalno loš trend po pitanju poštovanja Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

⁷ Razlozi za promenu bili su rezultati i iskustva iz prethodnih istraživanja, promene propisa i uvođenje novih zakonskih obaveza u vezi sa sprečavanjem korupcije i povećanjem transparentnosti. Naime, na osnovu rezultata LTI 2015, istraživački tim otkrio je da podaci za neke pokazatelje nisu dovoljno jasni ili da se rezultati mogu tumačiti na različite načine, a neki su prilagođeni već u pilot istraživanjima na manjem uzorku opština u 2016. i 2017. godini. Nadalje, usvajanje novih zakona u oblastima kao što su javna preduzeća, inspekcije, urbanističko planiranje, lokalni antikorupcijski planovi i lobiranje uključeno je u indikatore relevantne za LTI 2019. Kada se ponderira, uticaj promena indikatora u poređenju LTI 2019 i 2020 sa LTI 2015, približno iznosi 1,5 poen.

⁸ Pet je odgovorilo tokom procesa verifikacije

Transparentnost Srbija i “prikriveni kupac” se nisu žalili Povereniku u ovim slučajevima, jer bi vreme potrebno za donošenje odluke po žalbi verovatno prevazišlo rok za završetak istraživanja.⁹ Ukoliko nema odgovora niti direktnih dokaza o postojanju informacija koje su tražene prvim setom zahteva, rezultat je nula za te indikatore. Isti princip smo koristili i u prethodnim istraživanjima.

Saradnici organizacije TS prešli su više od 10.000 kilometara tokom istraživanja, i posetili svih 170 jedinica lokalne samouprave. Obišli smo opštinske uprave, tačnije, njihove uslužne centre, i na taj način utvrdili kakva je situacija za pet indikatora na licu mesta. Ove posete dogodile su se u aprilu i maju 2023.

Kao i svake godine, u nekoliko navrata istraživači TS su se suočili sa sumnjičavošću zaposlenih u uslužnim centrima ili radnika obezbeđenja. Ipak, većina zaposlenih u lokalnim samoupravama sa kojima smo imali interakciju tokom istraživanja, bili su predusretljivi i uslužni. To je istovremeno potvrdilo da su zaposleni u većini JLS upoznati sa LTI istraživanjem.

Svi prikupljeni podaci su na kraju uneti u glavnu tabelu, a poređenja su predstavljena u nekoliko tabela koja se nalaze u ovom izveštaju.

Poslednji korak bila je verifikacija rezultata. Kako bismo sprečili eventualne propuste i mogućnost da usled toga pojedine JLS budu lošije ocenjene, svima smo poslali dopise sa listom nedostajućih podataka, kako bismo im omogućili da nam dostave link do traženih informacija, ako su objavljene a naši istraživači iz nekog razloga nisu mogli da ih nađu. To je bila ujedno prilika za sve JLS da dodaju nedostajuće dokumente i informacije na svoje sajtove i informišu nas o tome. TS je ponovo izvršila proveru i utvrdila konačne rezultate. U vezi sa odgovorima na dopise, ako je JLS samo ustvrdila da podaci postoje, bez linka ili pojašnjenja gde se mogu naći, ocena se nije menjala. U 2023. godini 61 JLS (od 170, što je 36%) je odgovorilo na dopis, u poređenju sa 51 JLS u LTI 2022, 46 u 2021, 37 u 2020 i 74 u 2019. Verifikacija je rezultirala rastom prosečne LTI ocene za celu Srbiju za dva poena u odnosu na preliminarnu ocenu.

Konačno, uvek treba imati u vidu da rezultat LTI predstavlja **stanje transparentnosti u trenutku kada je istraživanje obavljeno ili okončana verifikacija**. Stvarna, trenutna, transparentnost JLS, tj. stanje na njihovim internet sajtovima i u njihovim prostorijama, može se, dakle, razlikovati od statusa i ocene u trenutku objavljivanja ovog izveštaja.

⁹ Zbog velikog broja žalbi i malih kapaciteta, odluke Poverenika po žalbama ponekad kasne.

Opšta zapažanja

Opšta ocena transparentnosti lokalne samouprave i perspektive za poboljšanje

Glavno zapažanje u vezi sa LTI 2023 je da je **transparentnost povećana**, ali je **neophodno nastaviti rad na uspostavljanju mehanizama za održavanje dostignutog nivoa**, pre svega usvajanjem pisanih procedura. Naime, moraju se usvojiti jasne procedure za postizanje i održavanje transparentnosti, koje propisuju precizna zaduženja i odgovornost za njihovo sprovođenje. Dokaz za to je i Novi Pazar, koji je doneo takve akte i nekoliko godina se drži na vrhu LTI tabele.

U većini slučajeva, **napredak se postiže kada lokalnim samoupravama pruži podrška** kroz razne programe, uz angažovanje nacionalnih ili lokalnih NVO, i/ili kada postoji **politička volja** da se „unovči“, u političkom smislu, transparentnost i borba protiv korupcije. U nekim slučajevima, **konkurencija između lokalnih samouprava** je bila podsticaj za postizanje dobrog rezultata koji bi, međutim, mogao biti upitan sa stanovišta održivosti. Pravila uspostavljena na nacionalnom nivou mogu biti od pomoći za ovaj cilj.

I dalje stoji zapažanje iz nekoliko prethodnih ciklusa istraživanja – **ocene su više, a transparentnost veća u onim oblastima u kojima je zakonom izričito propisana obaveza objavljivanja informacija i sankcije za njihovo kršenje**. Slučaj javnih nabavki, gde su ukinute neke zakonske obaveze, a ocene su značajno pale (sa 95,5% u 2021 na 72,6% u 2022 i na 62,2% u 2023), potvrđuje ovo zapažanje.

Uvođenje novih, boljih pravila i obaveza može podstaći povećanje transparentnosti. Tako je kategorija „Informator o radu“ porasla sa 41,7% (nakon pada sa 51,9% u 2022.) na 73,3%.

„Budžet“ je prvi put prešao prag od 60% i prosečna ocena je 63,2% (56,7% u 2022). Podrška jedinicama lokalne samouprave kroz nekoliko projekata, posebno podrška koja dolazi od USAID i SDC (Swiss Agency for Development and Cooperation), verovatno je uticala na rast ove kategorije. Poboljšanje je vidljivo na nekoliko indikatora iz ove oblasti - od objavljivanja drugih budžetskih dokumenata, a ne samo budžeta, do izveštaja o javnim raspravama o predlozima budžeta.

„Javna preduzeća“ su nastavila rast, sa 29% u 2019. godini, na 47,6% u 2022. godini, i dostigla 51,3% u LTI 2023. Međutim, **i dalje postoje javna preduzeća koja nemaju svoje internet prezentacije** (16% posmatranih JP), iako je prošlo više od 10 godina od kada je uvedena obaveza objavljivanja informacija na sajtovima, a ima i JP koje imaju svoje sajtove ali ne objavljuju dokumenta predviđena Zakonom o JP.

„Skupština i veće“ je ostala najnetransparentnija kategorija, mada je zabeležila rast – sa 35,4% na 39,5%. Iz istraživanja i iz odgovora JLS na verifikacione upite, primetno je da iz godine u godinu ima sve više opština sa e-skupštinama. Neke od njih, međutim, uopšte ne dele podatke sa javnošću, već se koriste samo u interne svrhe.

Istraživanje je **ponovo identifikovalo neke dobre prakse, neke od njih traju već godinama, a neke dobre prakse su replicirane. S druge strane, i neke loše prakse opstaju.**

Neki sistemski problemi i zapažanja

Stavljanje odluka koje usvajaju lokalne vlasti na raspolaganje građanima je osnovni preduslov za pozivanje lokalne vlasti na odgovornost. Dakle, nedostatak transparentnosti u oblasti „Skupština i veće“ direktno utiče na mogućnost da građani prepoznaju kakav će uticaj te odluke imati na njihov život. Prema nalazima LTI (i odgovorima u procesu verifikacije), umesto odluka lako dostupnih na sajtu objavljenih odmah nakon sednice lokalne skupštine ili veća, građanima se često daje tumačenje (u vidu obrazloženja donosioca odluka, ili vesti koje je piše urednik internet sajta JLS) ili se smatra da je objavljivanje odluka u službenom glasilu (često taj dokument nije pretraživ čak i kada se može naći na sajtu JLS) dovoljno transparentno. Neke JLS se odlučuju da objave samo određene dokumente, bez jasnih kriterijuma zašto te objavljuju a druge ne. Prosečna ocena u oblasti „Skupština i veće“ je oko 35% u poslednje tri godine. U LTI 2023. prvi put je blizu 40% (39,5%). Dobra vest je da je indikator koji meri da li se mogu naći odluke donete na sednicama lokalnih skupština takođe porastao sa 35,2% u LTI 2022. na 46,2%¹⁰ ove godine. To je međutim i dalje nizak procenat, s obzirom da 17% lokalnih samouprava na svojim sajtovima nema službeni list, niti link do njega. U takvoj kombinaciji, nedostatak transparentnosti za ove indikatore značajno otežava praćenje gradskih/opštinskih propisa. Dnevni red naredne sednice skupštine je postavljen na 53,1% (46,9% u LTI 2022) sajtova JLS, a predloženi dokumenti za sledeću sednicu na 29,7% (24% u LTI 2022). Treba pozdraviti te pozitivne trendove, ali je rast u ovoj oblasti u proteklom periodu bio izuzetno spor. Tempo rasta u pogledu opštinskog/gradskog veća više obećava, ali je i dalje prosek veoma nizak – porastao je sa 14,5% u 2022. na 26,9% u 2023. godini.

Aktuelni budžet uopšte nije objavljen na sajtovima 2,1% jedinica lokalne samouprave (tri od 145). Međutim, mnogi budžeti (20%) nisu objavljeni u mašinski čitljivom ili barem pretraživom formatu. To znači da se objavljuju u obliku koji se ne može pretraživati, već kao skenirane slike u PDF-u. U prethodnim ciklusima istraživanja primećeno je kao „ohrabrujuće“ to što je „građanski budžet“ svake godine objavljivalo sve više JLS, ali rast je veoma spor, pa čak uz verifikacije. Naime, u LTI 2021. došlo je do povećanja sa 55,1 na 57,9%, zatim je pao na 56,6 u LTI 2022, a sada je na 58,6% sajtova JLS.

Nakon pada izazvanog merama pandemije, došlo je do izvesnog poboljšanja u organizovanju javnih rasprava o budžetu (anketiranje građana ili konsultacije). Porastao je na 55,2% u 2022 (sa 39,3% u 2021), a ove godine na 73,1% što je blizu 77% iz istraživanja 2020. Više je JLS koje su objavile izveštaje sa javnih rasprava o budžetu (rast sa 33,8% na 46,2%) ali i dalje ostaje ogroman prostor za poboljšanje u vezi sa ovim indikatorom.

Što se tiče javnih konkursa, objavljeno je više rezultata sa konkursa za dodelu sredstava medijima i nevladinim organizacijama, pa je smanjena razlika u procentima između indikatora koji mere koliko JLS su objavile konkurse a koliko je objavilo rezultate konkursa.

Kao što je već pomenuto, vidljiv je stabilan napredak u oblasti javnih preduzeća i javnih ustanova od LTI 2019. Međutim, prosečna ocena je i dalje daleko ispod željenog nivoa (51,3% u LTI 2023), a neki od najvažnijih pokazatelja čak beleže pad. Zbog toga ova oblast ostaje jedna od najproblematičnijih. Praksa imenovanja direktora povezanih sa političkim strankama je notorna činjenica, a ne tajna. U nekim slučajevima, partijska pripadnost u potpunosti prevladava nad stručnošću. Čak i ako (ili kada) to nije slučaj, lokalne samouprave se ne bave u dovoljnoj meri povećanjem transparentnosti JP i JU.

¹⁰ Svi podaci se odnose na 145 opština i gradova, ukoliko nije drugačije naznačeno.

Sveobuhvatne informacije o procedurama izbora direktora mogu se naći na veb stranicama 5,5% JLS, što je smanjenje sa 7,6% u 2022. (osam JLS, u poređenju sa 11 u LTI 2022. i šest u LTI 2021). Situacija je nešto bolja, ali je daleko od dobre, kada su u pitanju osnovne informacije o ovim procedurama – one su objavljene na sajtu 16,6% JLS sajtova (pad sa 17,7% u LTI 2022. i 20,8% u LTI 2021).

I pored zakonskih obaveza, 16% posmatranih JP nema svoje veb stranice. Ovo je slučaj i sa 24% posmatranih javnih ustanova (JU). U 21% JLS postojao je najmanje jedan slučaj da je direktor JP bio na funkciji nakon što mu je istekao mandat vršioca dužnosti, a javni pozivi nisu bili objavljeni ili sprovedeni.

Situacija sa objavljivanjem planova rada i izveštaja o radu i dalje pokazuje koliko je ova oblast zanemarena – našli smo 50% odnosno 44% (malo povećanje u odnosu na LTI 2022) ovih dokumenata za posmatrana JP, iako je njihovo objavljivanje zakonska obaveza za čije kršenje je predviđena novčana kazna.

Postoji stagnacija u pogledu broja JLS koje na svojim veb stranicama imaju odeljke posvećene JP (89,0% u odnosu na 89,7%) i JU (88,3% u odnosu na 89,7%). Kao što je primećeno u prethodnim izveštajima, ovo je prvi korak ka stranici sa sveobuhvatnim informacijama i dokumentima, koje je TS predlagala u svim dosadašnjim zaključcima istraživanja.

Više JLS je usvojilo i objavilo nove razvojne strategije. Ovaj indikator je porastao sa 34% u 2021. (ogromno smanjenje od 2020. kada su u velikom broju JLS prestale da važe stare strategije) na 73% u LTI 2023.

U oblasti slobodnog pristupa informacijama u celini postoji stagnacija. Međutim, unutar kategorije postoje neke značajne varijacije. Smanjenja broja opština koje su ignorisale zahteve se nastavlja – sa 40% u 2021, na 23% u LTI 2022 i na 6% in 2023. Uzrok ovom poboljšanju moglo bi biti bolje reagovanje JLS do koga je došlo uvođenjem efikasnijih sankcija za neodgovaranje, ili smanjenje ukupnog broja žalbi podnetih Povereniku protiv JLS i lokalnih javnih preduzeća.

Nije bilo značajne promene u broju JLS koje su ignorisale zahtev koji je uputio „tajni kupac“ TS – 47 u LTI 2023, u poređenju sa 45 (od 170) JLS u LTI 2022. Jedna od njih (Subotica) ima četvorogodišnji kontinuitet u neodgovaranju ili nedostavljanju informacija TS-ovom „tajnom kupcu“.

Format i izgled objavljenih informacija ostaju problem, čak i kada su podaci generalno transparentni. Promovisanje dobre prakse ili dobrih modela za neke oblasti (kao što su „Javna preduzeća“, ili „Javne nabavke“, „Budžet“) kao pozitivnog primera širom zemlje ili u opštinama uključenim u određene projekte bi bilo od pomoći. Takođe, primer dobre prakse mogu biti zasebni portali za javne nabavke, budžet, urbanizam. E-registri administrativnih procedura su korisni ne samo zbog toga što su „laki za upotrebu“ i pretraživanje, već i zato što pružaju i veću količinu informacija.

Rezultati JLS u pojedinim oblastima istraživanja

Pregled

Rezultat je bolji i transparentnost je veća kada je zakonima izričito propisana obaveza objavljivanja informacija, kada su predviđene i sankcije za njihovo kršenje.

Moraju se usvojiti jasne procedure za postizanje i održavanje transparentnosti, propisivanje preciznih zaduženja i odgovornosti, ali još više – ove procedure moraju biti sprovedene. Usvajanje i implementacija ovakvih mehanizama garantuje da poboljšanje neće zavisiti od političke volje ili entuzijazma pojedinaca u lokalnoj administraciji.

Sankcije za kršenje pravila i mehanizama treba ne samo propisivati, već i redovno sprovoditi. Ukidanje obaveza će redovno rezultirati ukidanjem dobrih praksi predviđenih tim obavezama. To je bio slučaj sa javnim nabavkama, kada je izmenama zakona ukinuta obaveza objavljivanja informacija na sajtovima kupaca, što je rezultiralo nižim ocenama mnogih JLS.¹¹

Međutim, samo postojanje obaveze i propisanih kazni ne rezultira automatski poštovanjem zakona. Dokaz za to su informacije koje se odnose na javna preduzeća. Prosečna ocena za ovu oblast je i dalje niska (51%), iako postoji stalno poboljšanje od 2019. godine kada je rezultat bio 29%. Ocena je mogla biti veća da su sankcije u cilju sprovođenja propisane obaveze ranije korišćene. Međutim, kazne za kršenje zakona u pogledu transparentnosti (bilo na lokalnom ili nacionalnom nivou) nikada nisu izricane. Takođe, loše primere lokalnim vlastima su sve vreme davali Vlada Srbije i javna preduzeća na republičkom nivou, koja su takođe ignorisala svoje obaveze.

Istraživanje je ponovo identifikovalo neke primere dobre prakse (navedene u posebnom poglavlju ovog izveštaja); neke od njih se održavaju nekoliko godina, neke se repliciraju, ali, s druge strane, većina loših praksi i dalje postoji. To uključuje nedovoljno informacija u vezi sa budžetskim dokumentima (osim samog budžeta). Obrazloženje budžeta nije dostupno na sajtu 54 (od 170) JLS. Šestomesečni i devetomesečni izveštaji o izvršenju budžeta nisu dostupni na sajtovima 101 (od 170) JLS. Adekvatna javna rasprava o budžetu nije održana u 52 JLS (od 170), a skoro stotinu gradova i opština nije objavilo izveštaje o raspravi. S druge strane, ohrabruje činjenica da je „građanski budžet“ objavljen na 99 (od 170) posmatranih sajtova.

Kao što je već pomenuto i objašnjeno ranije, postoji značajan pad u oblasti javnih nabavki – skoro sve JLS na svojim sajtovima imaju odeljak posvećen javnim nabavkama (162 od 170), ali broj JLS koje objavljuju javne pozive i drugu dokumentaciju je značajno opao (sa 159 u 2021. na 95 u 2022. i na 63 u 2023).

Kao i ranije (LTI 2022, 2021, 2020, i 2019.), JLS su se relativno dobro ocenjene u oblasti „slobodnog pristupa informacijama“ – poštovale su u 100% slučajeva obavezu informisanja građana o načinu podnošenja zahteva. Međutim, ovi podaci su u štampanom obliku vidljivi samo u sedam uslužnih centara ili prostorija uprave.

Transparentnost lokalnih javnih preduzeća i institucija i dalje je slaba, iako je u ovoj oblasti od LTI 2019. primetan spor, ali stabilan napredak. Međutim, prosečan rezultat je i dalje daleko ispod poželjnog nivoa (51,3% u LTI 2023.) i neki od najvažnijih pokazatelja se čak i smanjuju. Sveobuhvatne informacije

¹¹ Oni su u obavezi da objave informacije samo na Portalu javnih nabavki.

o procedurama izbora direktora mogu se naći na sajtovima 5,5% JLS, a osnovne informacije o ovim procedurama objavljene su na sajtovima 16,6% JLS.

Od 145 posmatranih, 23 javna preduzeća i 35 javnih ustanova nemaju svoje sajtove. U 21% JLS, postojao je najmanje jedan slučaj da je direktor JP bio na funkciji nakon što mu je istekao mandat v.d. direktora, a javni poziv nije objavljen ili sproveden. Objavljivanje planova rada i izveštaja o radu JP je zakonska obaveza, ali smo pronašli 50% odnosno 44% ovih dokumenata za posmatrana JP (mali porast u odnosu na LTI 2022).

Primetna je stagnacija u pogledu broja JLS koje na svojim veb stranicama imaju odeljke posvećene JP (89,0% u odnosu na 89,7%) i JU (88,3% u odnosu na 89,7%). Kao što je već navedeno u prethodnim izveštajima, ovo je prvi korak ka stranici sa sveobuhvatnim informacijama i dokumentima, koje je TS predlagala u svim dosadašnjim zaključcima istraživanja.

Treba napomenuti da je broj sajtova JLS, na kojima smo pronašli podatke o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci, smanjen sa 104 na 96. S druge strane, i apsolutni i relativni broj izveštaja o tim debatama koji sadrže informacije o predlozima građana i razlozima prihvatanja/odbijanja je povećan (sa 38 na 44, odnosno sa 36% na 45% onih koje su organizovale debate).

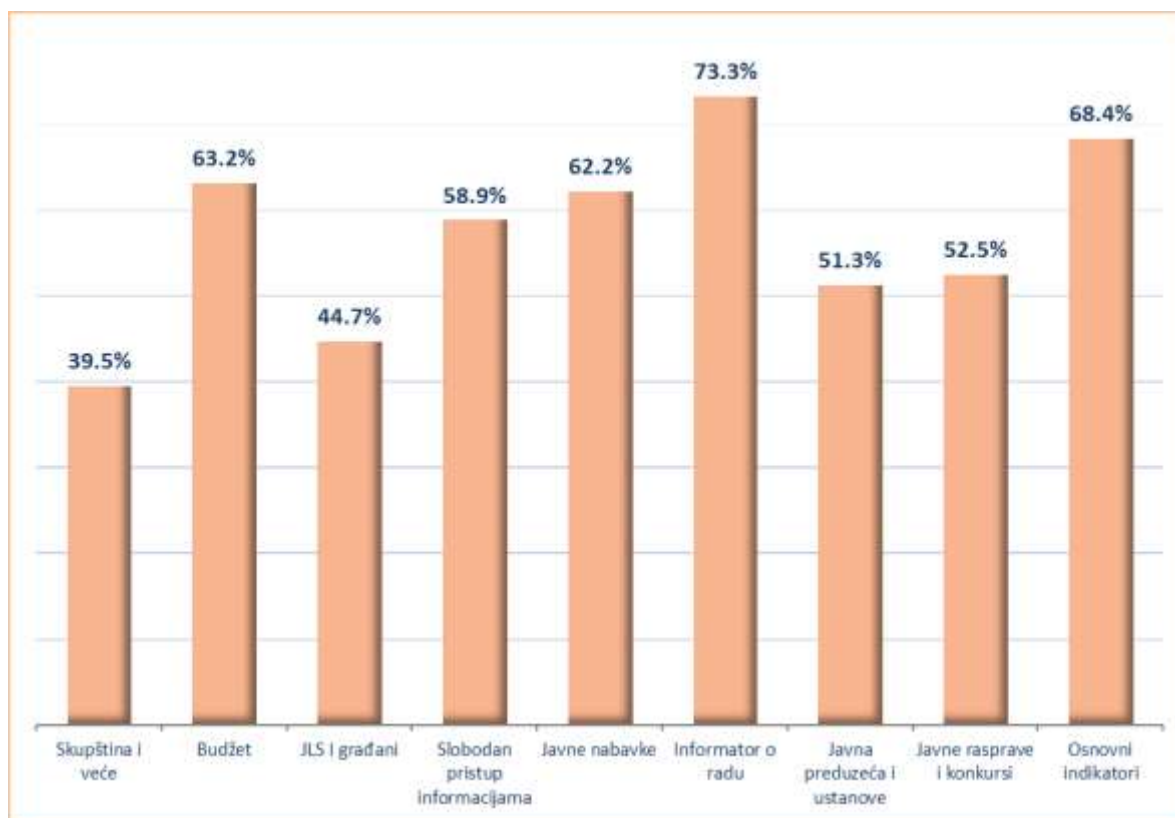
Lokalne samouprave u velikoj meri poštuju zakonsku obavezu objavljivanja inspekcijskih kontrolnih lista (95,9% opština). Manje od jedne četvrtine JLS je istraživalo zadovoljstvo građana uslugama administracije u poslednje četiri godine ili je koristilo evaluaciju koju su radili drugi (NVO, donatori, itd.).

U oblasti Skupština i veće, jedini pokazatelj gde su lokalne samouprave dobro ocenjene je objavljivanje spiska odbornika (91%). Međutim, kontakti sa odbornicima (adrese e-pošte, brojevi telefona, direktni obrasci za kontakt) nalaze se na sajtovima samo 15,9% JLS. Dnevni red naredne sednice Skupštine nije vidljiv u skoro polovini JLS, dok su rezultati glasanja dostupni u 22% slučajeva. Osim toga, samo polovina onih koji objavljuju dnevni red, objavljuju i nacрте dokumenata o kojima će se raspravljati na sednici. Primećen je porast broja objavljenih odluka gradskog/opštinskog veća i skupštine dostupnih na sajtovima – 35.2 na 46.2% i 14.5 na 26.9%.

U drugim, nekategorisanim indikatorima, JLS su najbolje rezultate ostvarile u objavljivanju prostornih/urbanističkih planova (99,3%), i u vezi sa podnošenjem prijave imovine predsednika/gradonačelnika Agenciji za sprečavanje korupcije – 97,9% njih je to uradilo. Akt o sistematizaciji opštinske uprave bio je dostupan 91% (mnogo bolje od 64% u 2022). Etički kodeks državnih službenika bio je dostupan na internetu u 58% slučajeva. Prema podacima Agencije za sprečavanje korupcije, lokalne antikorupcijske planove, iako obavezne, usvojilo je 113 od 145 (obavezni su samo za gradove i opštine, ne i za gradske opštine), što je još šest više nego 2022.

Važno je napomenuti da **loši rezultati u nekim kategorijama ne znače nužno da je korupcija rasprostranjena u tim oblastima. Slično tome, dobri rezultati nikako ne garantuju da nema korupcije.** Transparentnost je samo mehanizam za lakše otkrivanje ili prevenciju korupcije; krajnji uspeh ovih mehanizama zavisi od mnogo drugih faktora. Takođe, nizak LTI rezultat ne znači nužno da je opština korumpiranija od druge koja ima viši LTI, i obrnuto. Činjenica je da nizak LTI treba da „probudi javnost“ i lokalnu administraciju i rukovodstvo, dok visoki LTI znače da će koruptivno ponašanje biti teže prikriti i lakše otkriti.

Grafikon br. 1: Procenat uspeha 145 JLS po kategorijama

Legenda:

“Osnovni indikator” se odnosi na pet indikatora iz različitih kategorija koji nose 2 boda.

“Uspeh” se odnosi na procenat od maksimalnih mogućih bodova koje su JLS mogle da dobiju za indikatore u određenoj kategoriji

Oblasti istraživanja

Pregled

LTI posmatra transparentnost u osam kategorija. To su posebne oblasti (kao što su „Budžet” ili „Javne nabavke”), u kojima je grupisano od četiri do 18 indikatora. Trinaest pitanja nije grupisano u posebne kategorije, jer su fokusirana na prilično uska područja, kao što su dostupnost planova rada opštinske uprave, etički kodeks, prostorni planovi itd. U okviru osam pomenutih kategorija, najbolji učinak je identifikovan u oblasti „Informatori o radu” (73,3% maksimalnog rezultata, nagli porast sa 41,7% iz prethodnog istraživanja). „Javne nabavke” su u stalnom padu otkako su neke zakonske obaveze ukinute 2021. godine, i sada je ova grupa ima 62,2%, i ispod je „Budžeta”, koji je povećan na 63,2%.

Visoki rezultati iz prethodnih evaluacija za „Javne nabavke” bili su posledica jasnih zakonskih obaveza u toj oblasti: činjenice da su lokalne samouprave, pod pretnjom kazni, bile obavezne da objave informacije na portalu javnih nabavki i da objave te informacije i na svojim veb stranicama. Obaveza objavljivanja na sajtovima je ukinuta 2021. godine i rezultirala je nižim ukupnim rezultatima.

Osim ove tri oblasti, 145 JLS je dobilo više od polovine od maksimalnog broja poena u oblasti “Slobodan pristup informacijama” (58.9% - nešto niže nego u LTI 2022 i LTI 2021), “Javne rasprave i javni konkursi (52,5%) i, po prvi put, u oblasti “Javna preduzeća i javne ustanove” (51,3%).

Kada je reč o pojedinačnim indikatorima, za 15 od ukupno 95, više od 90% opština ima pozitivne ocene (u LTI 2022 bilo je 10 takvih indikatora). Postoje, zapravo, dva kod kojih je rezultat 100% (Informacija o radnom vremenu uprave dostupna na sajtu i Informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama dostupna na sajtu). Ostali indikatori sa više od 90% su: objavljeni prostorni/urbanistički planovi, objavljen budžet, gradonačelnici podneli izveštaje o imovini, objavljene informacije na internet stranici (ili u Informatoru) o uslugama koje pruža opština, postojanje odeljka na sajtu posvećenog javnim nabavkama (pa čak i ako su tamo objavljeni samo planovi JN), objavljene inspeksijske kontrolne liste, objavljeni finansijski planovi indirektnih budžetskih korisnika sa vidljivom strukturom sredstava namenjenih pojedinačnim korisnicima, objavljeni pozivi za davanje u zakup imovine u posedu JLS, nema nerešenih odluka Poverenika, donet Plan integriteta, objavljeni podaci o platama funkcionera u Informatoru, objavljen spisak odbornika na internet stranici kao i objavljen pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uprave.

Na dnu tabele nema indikatora sa ukupnom ocenom nula. Prošlogodišnji najniži rezultat koji je imao indikator za objavljivanje podataka o tome kako su pojedinačno odbornici glasali na sednici skupštine, porastao je, sa samo jedne JLS koja ima takve informacije javno dostupne, na šest. Mali, ali ohrabrujući korak, koji je rezultat uvođenja e-skupštine.

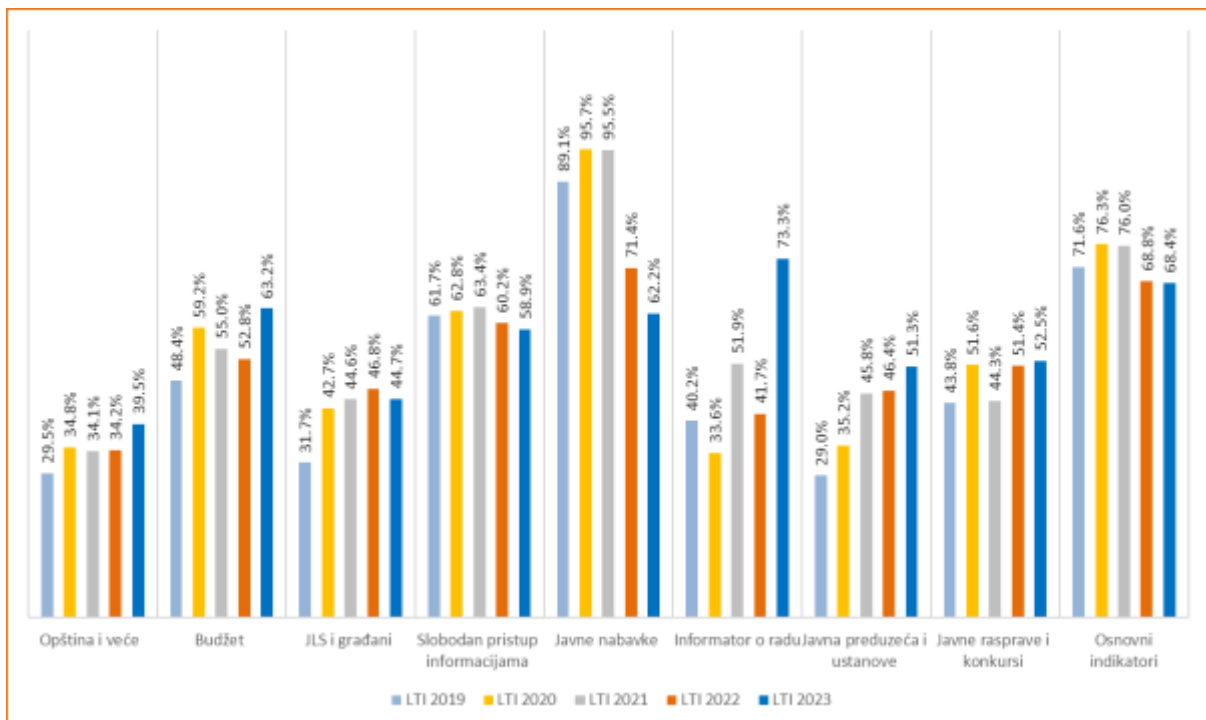
Tabela br. 1: Postignut uspeh JLS u pojedinačnim oblastima (kategorijama)

	Skupština i veće	Budžet	JLS i građani	Slobodan pristup informacijama	Javne nabavke	Informator o radu	Javna preduzeća i ustanove	Javne rasprave i javni konkursi	Osnovni indikatori
Prosek	6.3	8.8	6.7	3.5	2.5	2.9	9.2	5.2	6.8
% maks. rezultata	39.5%	63.2%	44.7%	58.9%	62.2%	73.3%	51.3%	52.5%	68.4%

Legenda: Rezultatski raspon: od 0 do maksimalnog broja za određenu kategoriju
Kompletna lista indikatora po oblastima (kategorijama) nalazi se u aneksu.

Kao i u prethodne tri godine, JLS su bile najlošije u kategoriji “Skupština i veće”. Nešto bolji rezultat nego ranije ostvaren je u kategoriji “Javna preduzeća i javne ustanove”, gde se beleži neprekidan rast u poslednje tri godine ali je skor i dalje vrlo slab (51.3%). Napredak je primetan i u kategoriji „Informator o radu“.

Grafikon br. 2. Ukupan rezultat JLS u osam kategorija u 2023 u odnosu na 2022, 2021, 2020 i 2019

Legenda: Poređenje ukupnog rezultata JLS-a u osam kategorija, 2019/2020/2021/2022/2023.

Informator o radu

Prosečna ocena u ovoj oblasti skočila je na 73,3% nakon pada na 41,7% u 2022 sa prethodnih 51,9%. Osnovni razlog ovom rastu je nova zakonska obaveza – da se elektronski informatori objavljuju na portalu Poverenika, sa linkom na sajtu JLS, umesto da se objavljuju kao Word ili PDF verzije samo na sajtovima JLS. Većina lokalnih samouprava, međutim, sada ima obe verzije, a istraživači TS tražili su informacije za LTI indikatore na oba izvora. Osim toga, sada u okviru JLS postoje četiri subjekta koji su u obavezi da izdaju Informator o radu – uprava, skupština, veće i gradonačelnik, dok je pre zakonskih izmena bilo dozvoljeno i uobičajeno imati po jedan dokument za sve ove organe.

U ovoj kategoriji postoje četiri indikatora i svaki je zabeležio veliki rast u LTI 2023. Objavljivanje i redovno ažuriranje (najmanje na tri meseca) informatora poraslo je sa 41,4 na 73,8%. TS je pregledao informator uprave (ili stari „zajednički” opštinski informator na sajtu JLS) za ovaj indikator, jer sadrži informacije za koje je većina građana zainteresovana. Postojanje aktuelnog godišnjeg plana javnih nabavki ili linka ka planu u informatoru (uprave) poraslo je sa 36 na 68%, podaci o platama funkcionera (pregledani gradonačelnikov i skupštinski informatori) sa 69 na 92% i indikator „Informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje ili link ka registru ili mestu na sajtu gde se ovi podaci mogu naći” porasla sa 21 na 60%.

Maksimalan rezultat od 4 poena ima 58 JLS.

Budžet

Prosečna ocena u kategoriji „Budžet” nastavila je stabilan rast i dostigla je osmogodišnji vrhunac od 63,2% (u 2022. porasla je sa 55% na 56,7%). Dokument o budžetu za tekuću godinu dostupan je na skoro svim sajtovima JLS (97,9%), a u četiri petine slučajeva dostupan je u mašinski čitljivom ili bar pretraživom obliku. Situacija je znatno lošija po pitanju dostupnosti podataka o budžetskoj potrošnji, gde je samo 44,8% JLS (mali rast u odnosu na 39,3% u 2022) objavilo bar šestomesečne i devetomesečne izveštaje. Ohrabruje činjenica da se broj JLS koje objavljuju mesečne izveštaje o izvršenju budžeta povećava u poslednje tri godine i dostigao je 15% u LTI 2023. Izveštaji o reviziji su razmatrani i objavljeni u 33% (24% u 2021) slučajeva. Broj JLS koje su organizovale javne rasprave o budžetu (ankete građana ili konsultativni sastanci) dostigao je nivo pre pandemije sa 73,1%. Veliki rast zabeležen je kod broja opština koje objavljuju izveštaje o javnoj raspravi o budžetu – sa 33,8% na 46,2%. Ovo se delimično može pripisati podršci opštinama kroz različite donatorske projekte, pri čemu TS učestvuje u nekim od njih. TS je također razvio alat za merenje učešća građana u procesu donošenja budžeta – Lokalni indeks participativnosti - LIPA.

U kategoriji „**Budžet**” najbolji rezultat imalo je sedam gradova i opština (Užice, Bor, Ljubovija, Kanjiža, Pirot, Kikinda, Rekovac), i jedna gradska opština (Surčin) – maksimalnih 14 poena, a sledi ih 11 JLS sa ocenom 13.

Javne nabavke

Kategorija „**Javne nabavke**” je bila najbolja do 2021. godine kada su ukinute neke zakonske obaveze i mnoge JLS su prestale da oglašavaju javne nabavke na svojim sajtovima. Uprkos tome, skoro sve JLS imaju stranicu na sajtu posvećenu javnim nabavkama (96,6%, u poređenju sa 99,3% u 2022. godini), ali samo 40% njih i dalje objavljuje informacije o tekućim nabavkama (u poređenju sa 62,8% u 2022. i 94,5% u 2021.). Blago povećanje broja JLS koje objavljuju informacije o javnim nabavkama sprovedenim u poslednjih 12 meseci uzrokovano je novim pravilima o informatorima, koji su izvor ovih informacija u većini slučajeva kada je data pozitivna ocena (72,4% 2023. godine, 65,6% u 2022. i 95,5% u 2021.). Takođe treba napomenuti da je ovaj nalaz ograničen samo na dostupnost određenih dokumenata i informacija u vezi sa nabavkama, jer analiza ne uključuje procenu samih procesa nabavki. Više informacija o ovoj temi nudi Indeks lokalnih javnih nabavki (LPPI), koji je razvio TS.

Maksimalan rezultat od 4 poena imaju 54 JLS.

Slobodan pristup informacijama

JLS su se relativno dobro pokazale u ovoj oblasti. Sve (100%) poštuju obavezu obaveštavanja građana putem sajta o načinu podnošenja zahteva. Ipak, samo 4.1% (isto kao u LTI 2022) ima tu informaciju dostupne u svojim prostorijama. Tri četvrtine lokalnih samouprava (skoro isto kao u LTI 2022 i 2021) dostavilo je tražene informacije (blagovremeno) TS-ovom „tajnom kupcu”. U ovoj kategoriji, 12 JLS ima veoma dobar rezultat od 5 poena a nijedna maksimalnih šest.

Javne rasprave I javni konkursi

Samo 96 JLS (66.2% u poređenju sa 71.7% u 2022), osam manje nego prethodne godine, objavilo je informacije o nekoj raspravi/debati održanoj tokom prethodnih 12 meseci (me računajući javnu raspravu o budžetu). Ipak, primetan je mali rast broja onih koje su objavile izveštaje sa javnih rasprava koji su sadržali informacije o pristiglim predlozima građana i razlozima za prihvatanje/odbijanje tih predloga - 44 u poređenju sa 38 JLS u 2022. (30.3 u odnosu na 26.5%). Disparitet između broja JLS koje objavljuju pozive za davanje u zakup opštinske imovine (94,5%) i objavljenih informacija o ishodu tih oglasa (5,5%) je veliki. Već treću godinu zaredom disparitet je sve manji kada je u pitanju objavljivanje informacija o raspodeli sredstava za medije i projekte OCD, gde smo najave našli u 82,1% i 86,9% slučajeva, a rezultat konkursa u 75,2% i 74,5% (69,7% i 72,4% u 2022. i 53,8% i 44,1% u 2021.) slučajeva. Nema pomaka, međutim, kada je u pitanju dostupnost informacija kako je ovaj novac potrošen i šta je postignuto – izveštaji se objavljuju u 4,1% (šest slučajeva u odnosu na 11 u 2022. i osam u 2021.) odnosno 5,5% (osam slučajeva u poređenju sa 12 u 2022. i sedam u 2021. godini). Pojedine JLS su u svojim odgovorima na verifikacione upite ukazivale na izveštaj koji sadrži informacije o raspodeli sredstava na konkursima (javni pozivi, učesnici itd.), ali na to se ovaj indikator ne odnosi – traže se izveštaji onih kojima je novac dodeljen i/ ili izveštaji o evaluaciji projekata. U ovoj kategoriji Leskovac, Bojnik i Kanjiža dobili su devet od 10 poena, a Novi Pazar, Tutin, Sombor, Pirot i Sokobanja osam bodova.

Javna preduzeća I javne ustanove

Ova oblast je na putu sporog, ali stabilnog rasta od 2019. godine i prvi put je dostigla 50%. Povećanje je zabeleženo u 11 od 18 indikatora. Među sedam kod kojih je rezultat manji nego pre, četiri su imala veoma mali pad. Razlog za zabrinutost je, međutim, smanjenje ionako malog broja JLS i/ili javnih preduzeća i javnih ustanova koje objavljuju informacije i dokumente iz postupaka izbora direktora. Sveobuhvatni dokumenti o procesu konkursa za izbor direktora JP mogu se naći na nekoliko sajtova lokalnih samouprava (5,5%, u poređenju sa 7,6% u 2022.), a bar neki dokumenti se mogu naći u 16,6% slučajeva (17,2% u 2022).

Skoro 90% JLS ima poseban odeljak na sajtu sa informacijama o JP i JU. S druge strane, i dalje je veliki broj posmatranih JP koje nemaju sopstvene sajtove (15,9%), iako više od decenije postoji zakonska obaveza da određene informacije i dokumente postavljaju na svoje sajtove. Više od 20% JLS ima najmanje jednog direktora koji nije izabran na javnom konkursu ili je vršilac dužnosti nakon isteka zakonom predviđenog maksimalnog mandata. Ovo je, ipak, bolje od 30% zabeleženih u LTI 2022.

U kategoriji "Javna preduzeća I javne ustanove", najbolje rangirani su Kanjiža, Veliko Gradište i Novi Pazar (maksimalnih 18 poena), Pirot (17), Sokobanja (16), a slede Bečej, Užice, Subotica, Bor i Petrovac (15 od 18).

JLS i građani

U ovoj oblasti, najtransparentniji indikator i dalje je onaj koji je najlakše ispuniti - objavljivanje informacija o radnom vremenu (100%). Sledeći indikator sa visokom prosečnom ocenom (96%) je objavljivanje inspekcijskih kontrolnih lista na sajtovima (zakonska obaveza). Oko polovine JLS pruža mogućnost građanima da prijave nepravilnosti ili kršenja zakona, uključujući korupciju. Takva mogućnost postoji u manje od 30% uslužnih centara ili drugih prostorija JLS. Manje od četvrtine JLS je sprovele istraživanje o zadovoljstvu svojim uslugama tokom poslednje četiri godine ili je koristila ankete drugih (NVO, donatori).

Kao i u LTI 2022, samo jedna JLS (Novi Pazar) ostvarila je maksimalan rezultat (15) u ovoj kategoriji, dok je Sombor imao 13 poena.

Skupština i veće

U ovoj, najlošije rangiranoj, kategoriji jedini aspekti transparentnosti gde su skupštine i veća imali dobre rezultate su objavljeni spiskovi odbornika (91%) i dostupnost službenog glasnika na internet stranici (83,4%). Čak ni dnevni red naredne sednice Skupštine nije bio vidljiv u skoro polovini JLS. Od onih koji objavljuju dnevni red, skoro polovina (ukupno 53,1%) za opštinske sednice objavljuje i nacрте dokumenata o kojima će se raspravljati na sednici lokalnog parlamenta (ukupno 29,7%). Donekle ohrabruje činjenica da je indikator koji utvrđuje da li se odluke donete na sednicama lokalnih skupština mogu naći na sajtu JLS porastao na 46,2% sa 35,2% u LTI 2022. Rast sličnog indikatora koji se odnosi na opštinsko veće još više obećava, ali je i dalje veoma nizak – skočio je sa 14,5% u 2022. na 26,9% u 2023. Treba spomenuti još jedan indikator kod koga je zabeležen rast – u prošlom istraživanju bila je samo

jedna JLS koja je objavljivala informacije o tome kako su pojedini odbornici glasali na sednici skupštine dok su u LTI 2023 takve informacije su javno dostupne na sajtovima šest JLS. Ovaj mali, ali ohrabrujući korak je rezultat uvođenja e-skupština i predstavljanja podataka sa e-skupština u zapisnicima sa sednica.

Ima i dobrih primera u ovoj oblasti – Veliko Gradište ostvarilo je maksimalnih 16, a Sombor, Kragujevac i Novi Pazar 15 poena.

Ostali indikatori

Kod nekategorisanih indikatora (ostalo), JLS su se najbolje pokazale kada je u pitanju objavljivanje prostornih/urbanističkih planova i ispunjavanje obaveze gradonačelnika odnosno predsednika opštine da podnese izveštaj o imovini i prihodima Agenciji za sprečavanje korupcije. Broj JLS koje objavljuju pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uprave značajno je povećan, verovatno zbog novih pravila u vezi sa informatorima o radu (sa 64,1% na 91%). S druge strane, broj JLS koje objavljuju broj zaposlenih (u informatoru, u budžetu ili kao poseban podatak na sajtu), opao je sa 96,6% na 83,4%.

Informacija o opštinskoj imovini dato u zakup drugim subjektima objavljena je u samo četiri slučaja, što je rezultat koji je raspršio nade iz prethodnih ciklusa kada je 10 JLS imalo takve podatke i činilo se da može doći do daljeg sporog, ali stabilnog rasta (sa tri u 2021. i jedan u 2020.). Izveštaji o kontaktima sa lobistima (u stvari obrasci za kontakte, bez evidentiranih kontakata) mogu se naći u šest slučajeva, a nedeljni ili dnevni raspored aktivnosti gradonačelnika objavljen je na četiri sajta JLS.

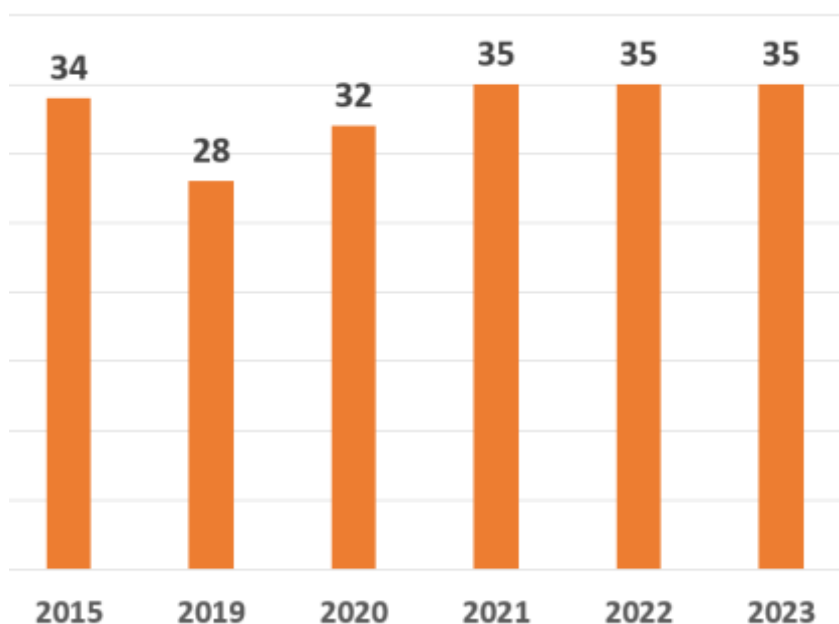
Učinak gradskih opština

Gradske opštine nemaju iste nadležnosti kao ostale JLS s obzirom na to da se njihove nadležnosti propisuju statutom grada u čijem su sastavu, a ta se praksa razlikuje od grada do grada. Uz to, neki od indikatora se ne mogu primeniti na gradske opštine. Zbog toga, Transparentnost Srbija je evaluirala 25 gradskih opština poredeći njihov učinak u 2023 sa učinkom iz prethodnih istraživanja (2022, 2021, 2020, 2019. i 2015.), ali ih nije rangirala.

Pregled

Opšti utisak je da je prosečan učinak gradskih opština ostao na istom nivou već treću godinu za redom. Važno je imati na umu da se iza prosečne ocene kriju veliki skokovi i padovi pojedinačnih JLS. Naime, deset od 25 JLS je povećalo LTI, od kojih jedna značajno (10 poena), smanjen je u 11 slučajeva (dve od njih su pale 10 poena ili više), dok su četiri ostale na istom nivou transparentnosti.

Grafikon br. 4: Prosečan LTI gradskih opština 2015-2023

Gradske opštine su najbolje rezultate ostvarile u oblasti „Informator o radu“ (68%, u odnosu na 54% u 2022.) i „Slobodan pristup informacijama“ (54,7%, neznatno povećanje u odnosu na 2022. godinu).

S druge strane, učinak je najlošiji u kategoriji „Skupština i veće“, gde indeks 25 gradskih opština iznosi 3,4 od maksimalnih 18 poena (21,3%). Nizak rezultat u oblasti „Javna preduzeća i javne ustanove“ (27,8%) može se opravdati činjenicom da nemaju sve gradske opštine javna preduzeća (pa čak ni javne ustanove) u svojoj nadležnosti. Nadležnost bi delimično mogla da objasni nizak prosek u kategoriji „Javne rasprave i javni konkursi“, ali to ne objašnjava pad sa 28,4 u 2022. na 24,4 ove godine.

Poređenje uporedivog

Postoje četiri kategorije u kojima je poređenje između gradskih opština zaista moguće: „Skupština i veće“, „Budžet“, „JLS i građani“ i „Slobodan pristup informacijama“.

U kategoriji **“Skupština i veće”** (maksimum 16 poena), sa najlošijim prosečnim indeksom među uporedivim oblastima, tri gradske opštine su ostvarile 50% ili više – Sevojno, koje je imalo 15 od 16 bodova. Surčin i Palilula Niš su dve sa relativno visokim rezultatom (9 i 8). Pored niške Palilule i Sevojna, samo Čukarica, Savski venac i Vranjska Banja imaju na sajtovima dostupne odluke koje su usvojile njihove skupštine.

Gradske opštine su bile prilježne u vezi sa objavljivanjem odborničkih lista na sajtovima (22 od 25). S druge strane, samo njih devet (13 u 2022.) na sajtu objavljuje dnevni red naredne sednice skupštine.

Odgovori na sva ostala indikatorska pitanja pokazuju da gradske opštine nisu ozbiljno shvatile svoje obaveze u vezi sa transparentnošću u kategoriji „Skupština i veće“.

Učinak u kategoriji **„Budžet“** je nešto bolji nego prošle godine (41% prema 39%). Najbolji rezultat ima Surčin – maksimalnih 14 od 14, a slede Palilula Niš i Sevojno (11).

Aktuelni budžet se nalazi na internet stranici 21 gradske opštine (od 25), u većini slučajeva (20 od 21), u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku. Situacija je gora kada je u pitanju dostupnost podataka o budžetskoj potrošnji – samo četiri (sedam u 2022.) su objavile šestomesečne i devetomesečne izveštaje. Nije iznenađujuće da je nivo usklađenosti sa standardom za objavljivanje i razmatranje godišnje revizije budžeta takođe nizak – postoje tri objavljena. To je, međutim, poboljšanje u poređenju sa 2022, kada nije bio objavljen ni jedan.

Što se tiče kategorije **„JLS i građani“**, ukupan rezultat je nešto niži nego prethodne godine (39.5% u odnosu na 42%). Najbolji su Surčin i Čukarica, sa 10 od 15 maksimalnih bodova.

Gotovo sve opštine imaju informacije o radnom vremenu administracije dostupne na sajtu ili dostupan broj telefona putem koga je moguće dobiti ove informacije. Dvadeset i dve gradske opštinske uprave imaju funkcionalan uslužni centar koji pruža sve usluge. Takođe, 21 ima informacije na sajtu o uslugama koje nudi opština. S druge strane, samo njih pet pruža mogućnost građanima da prijave nepravilnosti ili kršenje zakona na svojim sajtovima, ali njih devet ima takve mehanizme u svojim prostorijama.

Tabela br. 5: LTI rezultat gradskih opština, 2015-2023

Gradska opština	2015	2019	2020	2021	2022	2023
Barajevo *	51	32	47	42	38	38
Voždovac *	19	24	22	35	27	33
Vračar *	48	26	24	31	22	33
Grocka *	22	31	28	37	33	33
Zvezdara *	41	38	40	40	43	57
Zemun *	30	26	38	29	39	35
Lazarevac *	37	36	36	43	36	34
Mladenovac *	50	25	33	41	45	34
Novi Beograd *	35	27	28	25	29	19
Obrenovac *	42	38	41	35	32	34
Palilula *	46	29	24	31	23	20
Rakovica *	35	21	31	37	36	29
Savski Venac *	36	38	36	39	34	34
Sopot *	21	13	20	23	16	20
Stari Grad *	51	23	28	35	28	29
Čukarica *	47	37	32	43	43	43
Surčin *	32	42	53	62	69	72
Medijana *	28	25	24	21	25	26
Niška Banja *	13	31	35	26	24	21
Palilula Niš*	32	31	28	33	33	43
Pantelejev *	25	23	39	23	28	26
Crveni Krst *	28	20	28	37	35	33
Vranjska Banja *	/	10	25	27	26	29
Kostolac *	16	23	30	24	36	34
Sevojno *	/	37	42	52	66	60

„Slobodan pristup informacijama“ je kategorija sa neznatnim rastom nakon značajnog pada u 2022. (54,7 u 2023, 53,3% u 2022. i 66,7% u 2021). Obavezu obaveštavanja građana na svojim sajtovima o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama ispunjava svih 25 gradskih opština.

Na zahtev FOI koji je poslao „tajni kupac“ TS odgovorilo je samo 15 gradskih opština. Samo jedna od njih (Zvezdara) ima informaciju o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljivu u uslužnom centru ili prostorijama uprave.

Godina za godinom

Deset gradskih opština je napredovalo u odnosu na prošlu godinu, 11 je ostvarilo lošiji rezultat, a dve su imale nepromenjene LTI ocene.

Među onima koje su poboljšale rezultat, dve su povećale ukupni rezultat za deset ili više bodova: Vračar, sa 22 na 33, i Palilula Niš sa 33 na 43. Dve su imale značajan pad – Mladenovac sa 45 na 34 i Novi Beograd sa 29 na 19.

Upoređujući LTI indekse gradskih opština u proteklih šest ciklusa (2015, 2019, 2020, 2021, 2022, i 2023), vidimo da je nekoliko imalo stabilan rast (ili male varijacije): Surčin (32–42–53–62–69–72), sa skorom u LTI 2021, LTI 2022 i LTI 2023 koji je, iako ova gradska opština nema određene nadležnosti, uporediv sa najboljima na glavnoj tabeli; Zvezdara (41–38–40–40–43–57) i Palilula Niš (32–31–28–33–33–43). Sevojno, nakon dugog perioda rasta i dostignutih 66 u LTI 22, pao je na 60 u 2023.

S druge strane, 11 gradskih opština nije uspelo da poboljša ili zadrži isti učinak kao 2022. godine.

Izabrani pojedinačni primeri

Dobre prakse:

- Kanjiža - Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/index-sr.html?cat_id=47 Obrazac za prijavu građana za prisustvo na sednici Skupštine: <http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/documents/zahtev.pdf>
- Senta - Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - http://www.zenta-senta.co.rs/cr/%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0_2/p/20/10_01_2014_Ma%20terijal-za-sednicu-SO.html/4
- Bački Petrovac - Službeno glasilo sa sadržajem, spisak objavljenih odluka <http://www.backipetrovac.rs/dokumenti/sluzbeni-list-opstine-backi-petrovac>
- Kragujevac - Dobar primer objavljivanja odluka Veća <https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/3192/akti-gradskog-veca.php>, i odluka Skupštine <https://www.kragujevac.rs/lokalna-samouprava/skupstina-grad/sednice-skupstine-grad>
- Leskovac – Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - <https://novi.gradleskovac.org/sednice-skupstine-grad> i odluke Veća - <https://novi.gradleskovac.org/sednice-gradskog-veca/>
- Mionica – Informacije o kontaktu sa članovima skupštine - <https://www.mionica.rs/about-us/so/odbornici>
- Gadžin Han - Sve sednice Skupštine opštine (i zapisnici) - <http://gadzinhan.rs/lokalna-samouprava/skupstina/akti-so/> i sve odluke sa sednica Opštinskog veća - <http://gadzinhan.rs/lokalna-samouprava/opstina/akti-veca>
- Sombor – Dobar primer prisustva građana na sednicama skupštine - <https://www.sombor.rs/lokalna-samouprava/skupstina-grad/prisustvo-gradjana-sednicama-skupstine-grad/> a lista odbornika se može preuzeti u Word dokumentu sa tabelom koja sadrži e-mail adrese - <https://www.sombor.rs/lokalna-samouprava/skupstina-grad/odbornici-skupstine-grad-sombora/>
- Novi Sad - Postoji android aplikacija za pregled skupštinskih materijala (nije, međutim, dostupna na sajtu) - <https://play.google.com/store/apps/details?id=vpetrovic.skupstinans>
- Novi Pazar – Postoji e-Skupština - <http://www.eskupstina.novipazar.rs> Svi dokumenti o kojima se razgovaralo na sednicama, uključujući zapisnike, postavljeni su; Odbornici su detaljno predstavljani, uključujući i informacije o članstvu u radnim telima. Postoji kontakt obrazac preko kojeg se može postaviti pitanje odborniku.
- Bečej – Postoji posebna skupštinska web stranica - <http://www.skupstina.becej.rs/sr/> i postoji mehanizam za postavljanje pitanja odbornicima, koji odgovaraju putem mejla; pitanja i odgovori su vidljivi. <http://www.skupstina.becej.rs/%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%98%D1%82%D0%B5-%D0%BE%D0%B4%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0> Takođe – zapisnici sa svih prethodnih sednica Veća: <https://www.becej.rs/%d0%be%d0%bf%d1%88%d1%82%d0%b8%d0%bd%d0%b0-%d0%b1%d0%b5%d1%87%d0%b5%d1%98/%d0%be%d0%bf%d1%88%d1%82%d0%b8%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%be-%d0%b2%d0%b5%d1%9b%d0%b5/%d0%b7%d0%b0%d0%bf%d0%b8%d1%81%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b8-%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%80%d0%b8-%d1%81%d0%b0%d0%b7%d0%b8%d0%b2/>
- Zrenjanin - Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - <http://www.zrenjanin.rs/sr-lat/skupstina-grad/prethodne-sednice-skupstine-grad>

- Crna Trava – Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - <http://www.opstinacrnatrava.org.rs/%d0%be%d0%b4%d0%bb%d1%83%d0%ba%d0%b5-%d1%81%d0%ba%d1%83%d0%bf%d1%88%d1%82%d0%b8%d0%bd%d0%b5.html>
- Smederevska Palanka – Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - <https://www.smederevskapalanka.rs/%d0%be%d0%b4%d0%bb%d1%83%d0%ba%d0%b5-%d0%b8-%d0%b4%d1%80%d1%83%d0%b3%d0%b0-%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b0/>
- Despotovac – Zapisnici sa sednica Skupštine i informacije o tome kako su glasali pojedini članovi Skupštine <https://www.despotovac.rs/images/stories/Izvod%20iz%20zapisnika%2019.%20SO%20Despotovac.pdf>
- Kraljevo - Postoji posebna skupštinska web stranica - <https://skupstina.kraljevo.rs/>
- Kladovo – Dobro predstavljena Skupština: <https://kladovo.org.rs/lokalna-samouprava/skupstina-opstine/>
- Sokobanja – Kontakti sa odbornicima - <https://sokobanja.ls.gov.rs/odbornici> i posebna stranica za dokumente i usvojene odluke: <https://sokobanja.ls.gov.rs/materijal-za-sednice>, <https://sokobanja.ls.gov.rs/usvojene-odluke-2> Objašnjenje građanima kako da se prijave za prisustvo na sednici: <https://sokobanja.ls.gov.rs/prisustvo-gradjana> Veće – odluke i sednice: <https://sokobanja.ls.gov.rs/pozivi-2>, <https://sokobanja.ls.gov.rs/usvojene-odluke>
- Užice – Stranica Skupštine sa dokumentima: <https://uzice.rs/27-sednica-skupstine-grad-uzica-2/>
- Tutin – Kontakt sa odbornicima - <http://www.tutin.rs/lokalna-samouprava/odbornici-skupstine-opstine-tutin/>
- Medveđa - Audio prenos/snimci sednica Skupštine <https://www.medvedja.ls.gov.rs/%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0/%D1%81%D0%BA%D1%83%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5/%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81-%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%B5%D0%BC-%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%B0/>
- Kruševac – Kontakt sa odbornicima - <https://krusevac.ls.gov.rs/skupstina-grad/> i Informacije o tome kako su oni pojedinačno glasali <https://krusevac.ls.gov.rs/sednice-skupstine/>

Budžet

Dobre prakse:

- Sombor – Dobar primer – izveštaj sa javne rasprave, budžetska dokumentacija, po godinama i mesečni izveštaji: <https://www.sombor.rs/dokumenti-organa-grad/budzet-grad-sombora/>
- Sokobanja – dnevni izveštaji o izvršenju: <https://sokobanja.ls.gov.rs/archives/category/realizacija-budzeta>
- Paraćin – dobar primer <https://www.parcin.rs/index.php/budzet-opstine-paracin>.
- Surčin – mesečni izveštaji https://surcin.rs/?page_id=28394&d=LzlwMjM%3D&m1dll_index_get=0
- Kanjiža – mesečni izveštaji - <http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/index-sr.html?mnu=4&art=4-3-5-sr.html>
- Kula – mesečni izveštaji - <https://kula.rs/budzet-opstine-kula/izvršenja-budzeta/>

- Ljubovija – Budžetski portal sa svim potrebnim dokumentima <http://109.92.31.60/bportal/client/documents/13>. Mesečni izveštaji o izvršenju: http://109.92.31.60/bportal/client/performances/IZVESTAJ_8.
- Bor – Budžetski portal sa mesečnim izveštajima o izvršenju - <http://77.46.142.54/client/dashboard>
- Užice – Budžetski portal sa mesečnim izveštajima o izvršenju <http://195.178.50.217/client/documents/17>.
- Titel – Budžetski portal sa mesečnim izveštajima o izvršenju <https://www.opstatitel.rs/budzet-opstine/>
- Veliko Gradište - Budžetski portal sa mesečnim izveštajima o izvršenju - <http://109.92.20.178/client/dashboard>
- Vranje - Mesečni izveštaji o izvršenju budžeta u formi izveštaja za građane nalaze se na stranici: <https://www.vranje.org.rs/uploads/files/2227-2038-maj-2023.pdf>
- Kladovo – Javna rasprava o budžetu, mesečni izveštaji o izvršenju <https://kladovo.org.rs/lokalna-samouprava/opstinska-uprava/odeljenje-za-budzet-i-finansije/odsek-za-budzet-i-racunovodstvo/>
- Zrenjanin - <https://www.zrenjanin.rs/sr/gradska-vlast/budzet-grad-zrenjanina>
- Kikinda -Izveštaji o izvršenju budžeta - <http://www.kikinda.org.rs/index.php?language=lat&page=informacije&option=budzet&level=zavrsniracun>
- Ljubovija – Budžetski portal <http://109.92.31.60/bportal/client/documents/13> i izveštaji o javnoj raspravi <https://www.ljubovija.rs/javneRasprBudz.php>

JLS i građani

Dobre prakse:

- Bač - Administrativne procedure sa opisom i rokovima http://www.bac.rs/administrativni_postupci
- Niš - Elektronski registar propisa - <http://www.eservis.ni.rs/propisi/> i Elektronski registar upravnih postupaka <http://regap.ni.rs/>
- Bor – Građani mogu da prate stanje svojih predmeta http://77.46.142.54:8888/web_portal_bor/default.cfm
- Boljevac - Građani mogu da prate stanje svojih predmeta <http://www.boljevac.org.rs/status-vaseg-predmeta>
- Novi Kneževac - Kontakt podaci članova saveta mesnih zajednica na sajtu opštine - <https://www.noviknezevac.rs/samouprava/mesne-zajednice/>
- Požarevac – Mehanizam za prijavljivanje korupcije - <https://pozarevac.rs/prijava-korupcije/>
- Petrovac na Mlavi – Mehanizam za prijavljivanje korupcije - <https://www.petrovacnamlavi.rs/prijavi-korupciju/>
- Kragujevac – Mehanizam za prijavljivanje neregularnosti i problema - <https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/264/prijava-problema-upita-i-predloga.php>
- Kladovo - Kontakt podaci predsednika mesnih zajednica na sajtu opštine <https://kladovo.org.rs/mesne-zajednice-u-opstini-kladovo/>

Pristup informacijama od javnog značaja i informator o radu

Dobre prakse:

- Novi Bečej – Informator o radu obiman, ali sadrži mnogo informacija koje su lako pretražive https://www.novibecej.rs/dokumenta/informator_o_rad/informator_o_rad_09.03.2023.pdf
- Topola – Dobar informator, sa rokovima za procedure (usluge). - <https://topola.rs/wp-content/uploads/2023/05/%D0%98%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80-%D0%BF%D0%B4%D1%84.pdf> i <https://informator.poverenik.rs/informator?org=SZ7Wzo7W3R75Hqxoq&ch=BWvWL7BAzkWS9jdNk&code=>
- Bečej - Veoma detaljno uputstvo o pristupu informacijama od javnog značaja, za sve organe vlasti u opštini od kojih se mogu tražiti informacije (uključujući i mesne zajednice, javne ustanove i javna preduzeća) - <http://www.becej.rs/%d1%81%d0%b5%d1%80%d0%b2%d0%b8%d1%81-%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%92%d0%b0%d0%bd%d0%b0/%d0%b8%d0%bd%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b5-%d0%be%d0%b4-%d1%98%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%be%d0%b3-%d0%b7%d0%b0%d0%bd%d0%b0%d1%87%d0%b0%d1%98%d0%b0/>
- Vrnjačka Banja - Sveobuhvatna veb stranica posvećena podnošenju zahteva za pristup informacijama od javnog značaja - <http://vrnjackabanja.gov.rs/dokumenta/zahtev-za-informacije-od-javnog-znacaja>

Javne nabavke

Dobre prakse:

- Valjevo – Dobar primer stranice o javnim nabavkama: <https://www.valjevo.rs/javne-nabavke/>
- Veliko Gradište - Dobar primer stranice o javnim nabavkama: <https://velikogradiste.rs/javne-nabavke-4/>
- Kladovo - Dobar primer stranice o javnim nabavkama: <https://kladovo.org.rs/category/javne-nabavke/>
- Prokuplje – Javne nabavke za JP I JU: <https://prokuplje.org.rs/javne-nabavke-lokalnih-javnih-preduzeca-i-ustanova/jkp-hammeum/>

Javna preduzeća i javne ustanove

Dobre prakse:

- Kanjiža – Evidencija o izboru direktora: <http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/index-sr.html?mnu=2&art=3-5-3-dokumenti-sr.html>
- Apatin – Baner na početnoj strani – pitajte direktore javnih preduzeća i ustanova <http://www.soapatin.org/pitajte-direktore>

- Bečej – Dokumenta javnih preduzeća predstavljena na sajtu opštine
<http://www.becej.rs/%d0%be%d0%bf%d1%88%d1%82%d0%b8%d0%bd%d0%b0-%d0%b1%d0%b5%d1%87%d0%b5%d1%98/%d1%98%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b7%d0%b5%d1%9b%d0%b0>
- Novi Pazar – Dobri primeri – svi dokumenti na internet stranici:
<https://www.novipazar.rs/lokalna-samouprava/javna-preduzeca#rukovodstvo-5> takođe i stranica posvećena Komisiji: <http://www.eskupstina.novipazar.rs/sastav-skupstine/stalna-radna-tela#komisija-za-sprovođenje-konkursa-za-imenovanje-direktora>
- Ljubovija - Imena članova upravnih i nadzornih odbora koje bira Skupština opštine -
<http://www.ljubovija.rs/lokalna/66>
- Zrenjanin – Sve osim imenovanja direktora: <http://zrenjanin.rs/sr/e-uprava/javna-preduzeca/jkp-vodovod-i-kanalizacija> i <http://zrenjanin.rs/sr/e-uprava/ustanove/kulturni-centar>
- Bač – Zanimljiva prezentacija dokumenata o JP i JU, uključujući cenovnik i imenovanje direktora JP:
http://www.bac.rs/sr/dokumenta?field_godina_dokumenta_value%5Bvalue%5D%5Byear%5D=&field_tip_dokumenta_tid=69&title= and
[http://www.bac.rs/dokumenta?field_godina_dokumenta_value\[value\]\[year\]=&field_organ_dokumenta_tid=All&field_tip_dokumenta_tid=10](http://www.bac.rs/dokumenta?field_godina_dokumenta_value[value][year]=&field_organ_dokumenta_tid=All&field_tip_dokumenta_tid=10)
- Sremska Mitrovica – Dobar primer prezentacije JU na sajtu JLS:
http://www.sremskamitrovica.rs/kategorija.php?cat_id=180
- Bor – Broj zaposlenih u JP i JU i linkovi:
<https://bor.rs/%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b7%d0%b5%d1%9b%d0%b0-%d0%b8-%d1%83%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b5/>
- Užice - Dobar primer prezentacije JP na sajtu JLS: <https://uzice.rs/javne-sluzbe/jkp-vodovod/> i <https://uzice.rs/javne-sluzbe/gradski-kulturni-centar/>

Javne rasprave i javni konkursi

Dobre prakse:

- Dimitrovgrad - Dobar primer stranice o javnim raspravama
https://www.dimitrovgrad.rs/javne_rasprave/2022
- Kragujevac – Javni pozivi i odluke su grupisani - <https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/2218/javni-konkursi-stipendije-pozivi.php>
- Bač - Javni pozivi i odluke: <https://www.bac.rs/sr/konkursi>
- Topola - Dobar primer stranice o javnim raspravama: <https://topola.rs/5893-2/>
- Užice – Pozivi i odluke - <https://uzice.rs/konkurs-za-za-sufinansiranje-projekata-proizvodnje-medijskih-sadrzaja-u-oblasti-javnog-informisanja-na-teritoriji-grada-uzica-za-2023-godinu/>
- Novi Pazar – Odeljak o finansiranju projekata: <https://www.novipazar.rs/projektno-finansiranje>

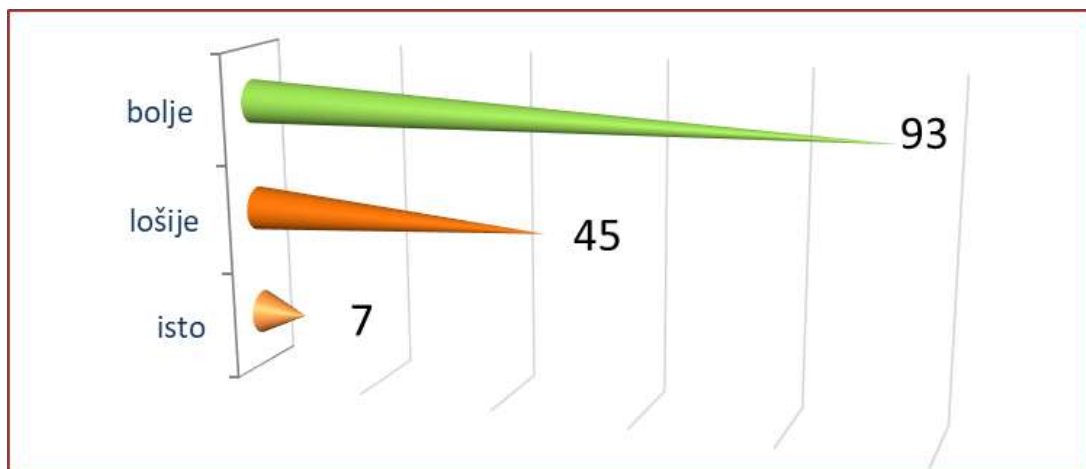
Ostala pitanja

Dobre prakse:

- Kanjiža – Sveobuhvatni podaci o opštinskoj imovini koja je data u zakup: <http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/index-sr.html?mnu=4&art=4-3-3-sr.html>
- Bor - Podaci o opštinskoj imovini (nekretninama) koja je data u zakup (bez informacije o ceni) <http://bor.rs/komunalni-poslovi/>
- Petrovac – Baner za prijavljivanje sumnje na korupciju, na početnoj stranici: <https://www.petrovacnamlavi.rs/prijavi-korupciju/>
- Zaječar- Prijavlivanje sumnje na korupciju: <http://www.zajecar.info/kontakt>
- Sombor – Vrlo detaljne informacije o mesnim zajednicama: <https://www.sombor.rs/lokalna-samouprava/mesne-zajednice/>
- Žabari – Sveobuhvatna stranica o urbanističkim planovima - <https://zabari.org.rs/dokumenti/category/planska-dokumenta/>
- Bač – Odlična poretraga dokumenata po kategorijama i godinama - <https://www.bac.rs/sr/dokumenta>
- Sombor – Tabela sa podacima o svim zaposlenima imenovanima - <https://www.sombor.rs/dokumenti-organa-grada/imenovana-postavljena-i-zaposlena-lica/> i podaci o svima koji primaju naknadu za putne troškove. Iako ovo nije indikator koji se ocenjuje odličan je primer preventivnog mehanizma za sprečavanje zloupotreba.
- Vrbas – poseban sajt o urbanizmu - <https://urbanizam.vrbas.net/> i inspekcijским službama - <https://inspekcije.vrbas.net/>
- Pirot – Broj zaposlenih u upravi, po mesecima: <https://www.pirot.rs/index.php/dokumenta/broj-zaposlenih-2021-cir>
- Kanjiža – Broj zaposlenih i izveštaji o radu <http://kanjiza.rs/ujlap/site/documents/4-4-1/izvestaj-22-sr.pdf>
- Kovin – Broj zaposlenih: <https://www.kovin.rs/registar-zaposlenih/>
- Srboran - Broj zaposlenih <https://www.srbobran.rs/lokalna-samouprava/podaci-zaposleni>
- Čuprija –Broj zaposlenih: <https://cuprija.rs/sr/wp-content/uploads/2021/01/Podaci-o-broju-zaposlenih-i-radno-anga%C5%BEovanih-lica-12-01-2023.pdf>
- Kladovo – Stranica posvećena lobiranju, sa pojašnjenjima (registar je prazan): <https://kladovo.org.rs/lokalni-antikorupcijski-forum/lobiranje-i-lobisti/>
- Novi Pazar – Stranica posvećena lobiranju (registar je prazan): <https://www.novipazar.rs/usluge/3645-registar-lobista?highlight=WyJpenZlXHUwMTYxdGFqIiwic3JlZHN0dmItYSIsImluZm9ybWlZYW5qYSIsInNyZWRzdHZpbWEgaW5mb3JtaXNhbmphlI0=#registar-lobista-za-grad-novi-pazar>
- Kladovo - Broj zaposlenih, po mesecima: <https://kladovo.org.rs/document-tag/broj-zaposlenih-2023/>
- Sokobanja – Izveštaji o radu uprave: https://sokobanja.ls.gov.rs/wp-content/uploads/2023/06/3_Izvestaj-OU.pdf
- Sokobanja – Nedeljni izveštaji o aktivnostima predsednika opštine: <https://sokobanja.ls.gov.rs/predsednik-opstine-skobanja>

Poređenja sa prethodnim LTI istraživanjima

Grafikon br. 5: Poređenje 2023 i 2022 - Koliko je JLS-a ostvarilo bolji, lošiji ili istovetan rezultat

Ukupan prosečni rezultat LTI za 145 JLS u 2023. je 52 i veći je od LTI 2022 (49), LTI 2021 (47,8) i rezultata u 2020. (46). Isti skor kao prošle godine ima sedam gradova i opština. Manje od trećine JLS (45) je pogoršalo svoj rezultat u odnosu na prošlu godinu (u konačnom izveštaju za 2022, 67 ih je pogoršalo u odnosu na 2021).

Uprkos činjenici da je 93 JLS poboljšalo svoj rezultat, treba naglasiti da 52 od 145 nije popravilo učinak što ukazuje na to da je prostor za poboljšanja i dalje ogroman. Varijacije, usponi i padovi pojedinih opština u poslednjih nekoliko godina takođe ukazuju i da je postizanje održivosti transparentnosti jedan od glavnih izazova.

Pogled iza pukih brojeva i statistika, kroz nalaze i zabeleške TS-ovih istraživača, govori da kategorija "Budžet" generalno postaje sve bolja sa stanovišta transparentnosti i otvorenosti prema građanima. Ovo se odnosi i na kvalitet javnih rasprava o budžetu i izveštaja sa javnih rasprava. Ima više JLS sa budžetskim portalima, ali neke od njih na njima ne objavljuju sve informacije, bar ne blagovremeno.

Javne rasprave (osim onih koje se odnose na budžet) i javni konkursi još nisu organizovani na način koji bi omogućio lak uvid. Uprkos tome što postoji poseban odeljak pod nazivom „rasprave“ ili „konkursi“, neke informacije se mogu naći samo u odeljku „vesti“. Pretraga na mnogim sajtovima nije pouzdana.

Postoji mnogo banera koji vode do starih dokumenata. S druge strane, neki baneri koji bi trebalo da sadrže stare dokumente iz prethodnih godina (na primer „Budžet 2018“) vode do stranice na kojoj se nalaze novi dokumenti.

Najbolje rangiran u LTI 2023 je Novi Pazar sa 94 (87 u 2022 i 78 u 2021). Slede Sombor sa 84 (85 u 2022 i 88 u 2021) i Veliko Gradište sa 82 (76 u 2022 i 71 u 2021). Kanjiža je četvrtoplasirana sa 81 (79 u 2022 i 83 u 2021), zatim Sokobanja sa 79 (84 u 2022, 75 u 2021). Bor je napravio skok na šesto mesto sa 78 (62 i u 2022 i 2021). Slede Leskovac (77), Tutin (76), Užice (75) i Pirot (72). Kladovo i Kosjerić treba pomenuti jer su ostvarili značajan napredak – sa 113. na 19. poziciju. Petrovac, Zaječar, Kuršumlija, Rekovac i Bačka Palanka takođe su bitno poboljšale učinak.

Preševo je ostalo na dnu table, ali je ipak popravilo skor na 25 sa devet u 2022. Sa skorom ispod 30 su još Koceljeva, Sečanj, Kovačica, Bujanovac i Knić.

Ima više JLS koje su popravile rezultate za 10 i više bodova u LTI 2023, ali njihov krajnji rezultat ih drži na sredini ili donjem delu tabele. Ako se pokaže da je ovaj napredak održiv i nastavi se dobra praksa, to bi za ove JLS trebalo da iznedri odlične rezultate i prelazak u gornji deo tabele u LTI 2024. Ukupno, **22 lokalne samouprave (u 2022. bilo ih je 10) poboljšale su svoje rezultate za 10 ili više poena u odnosu na prošlu godinu:** Kladovo (28), Kosjerić (23), Temerin i Rekovac (19), Zaječar (18), Ada (17), Beočin i Preševo (16), Sečanj i Petrovac (15), Žitište i Bojnik (14), Bor i Merošina (13), Koceljeva i Knić (12), Bačka Palanka, Šabac i Kuršumlija (11), Stara Pazova, Lapovo i Priboj (10).

Na drugoj strani, Žabalj je izgubio 14 bodova, Beograd i Mladenovac po 11, a Krupanj i Novi Beograd po 10.

Održavanje dobrog rezultata, ili njegovo poboljšanje, u većini slučajeva ostaje **pitanje političkih prioriteta ili individualnih napora jednog ili nekoliko državnih službenika**. Naprotiv, **pisane procedure i nezavisan spoljni monitoring mogli bi da pomognu da se održe dobri rezultati i podrže volja i naponi zainteresovanih i angažovanih službenika i donosioca odluka.**

Preporuke

Posle pet uzastopnih ciklusa ocenjivanja i rangiranja, nakon što su mnoge JLS popravile svoje rezultate, a prosečna ocena kontinuirano beležila rast, **održivost transparentnosti nameće se kao jedno od glavnih pitanja**. Nekoliko opština su dokazale u prethodnim godinama da su rešene da povećavaju i održavaju LTI skor (i transparentnost). Mnoge lokalne samouprave su imale ad hoc skokove, praćene ili stagnacijom ili, što je gore, velikim padom. Postoji i određeni broj opština koji stagnira u donjem delu tabele. To podrazumeva da, u nedostatku pravila, trenutni politički (ili administrativni) rukovodioci i njihova volja, kapacitet, prioriteta ili podrška NVO, donatora, drugih projekata utiču na konačan rezultat i rangiranje JLS.

Čak je i u onim JLS koje su stalno na vrhu upitno je da li će se poeni očuvati u slučaju da dođe do personalnih promena na nekim pozicijama u upravi ili na nivou gde se donose političke odluke. Stoga, glavna preporuka **TS je nepromenjena u odnosu na prethodni ciklus – više truda treba uložiti u održavanje nivoa povećane transparentnosti kroz razvijanje procedura propisanih internim aktima**. Ti akti svakako treba da sadrže zaduženja i odgovornost za ispunjavanje propisanih zadataka.

Dok se ne iznedri univerzalni model za izgled i sadržaj internet sajtova JLS, a ne samo okvir kao što, na primer, propisuje uputstvo vladine IT kancelarije, TS preporučuje jedinicama lokalne samouprave da preuzmu ili dalje razvijaju primere dobre prakse. Neke od takvih dobrih praksi su predstavljene u ovom izveštaju.

Transparentnost Srbija daje neke nove preporuke i ponavlja preporuke iz prethodnih ciklusa istraživanja:

- TS podstiče lokalne samouprave da usvoje akt koji bi jasno regulisao obim informacija koje treba da se objavljuju na opštinskom sajtu, rokove za ažuriranje ovih informacija, kao i zaduženja i odgovornost unutar uprave, kako bi se poboljšala transparentnost i obezbedio održiv napredak;
- Dok nacrt Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije i Akcionog plana (do kraja 2024. godine) predviđa izvesne, ali ograničene aktivnosti (raspodela sredstava za OCD i medije, e-konsultacije) kada je u pitanju transparentnost lokalne samouprave, ohrabrujemo uvođenje dodatnih aktivnosti u (Nacionalni) akcioni plan za period 2025-2027. i nastavak izrade lokalnih antikorupcijskih planova;
- TS preporučuje Vladi Srbije da promoviše dobre prakse identifikovane na lokalnom nivou, kako u kreiranju državnih politika tako i u radu nacionalnih institucija, posebno kada su u pitanju transparentnost budžeta i javne nabavke;
- **Najvažnije informacije na sajtu (o budžetu, odlukama skupštine opštine, veća, o javnim preduzećima, javnim konkursima, javnim nabavkama itd.) potrebno je sistematizovati**. Posebni „podsajtovi“ („skupstina.opština.ls.gov.rs“ ili „skupstina.opština.rs“ ili „budžet.opština.rs“ ili „urbanizam.opština.rs“) su prijemčljivi građanima i povećavaju transparentnost;
- E-skupština sa javnim pristupom je odličan način da se podigne transparentnost i da se učine dostupnim sve informacije, uključujući i one o tome kako su glasali pojedini odbornici, amandmani itd. Čak i ako nema javnog pristupa e-skupštini iz nekog tehničkog razloga, podaci iz e-skupštine se mogu predstaviti na posebnoj stranici na sajtu, ili koristiti u zapisnicima. TS podstiče lokalne samouprave da uvedu e-skupštinu;
- TS preporučuje JLS da na sajtovima naprave posebne stranice posvećene aktivnostima skupštine (ne samo da predstavljaju njene nadležnosti i odbornike), gradonačelnika i veća. Ove stranice bi trebalo da

sadrže sva relevantna dokumenta i informacije, kao što su najave naredne sednice sa dnevnim redom i materijalima (uključujući i zapisnike sa prethodnih sednica), izveštaje sa sednica sa usvojenim odlukama ili tačne linkove ka broju službenog glasila u kojem su odluke objavljene;

- JLS bi trebalo da naprave budžetske portale kao odličan način da se informacije stave na raspolaganje građanima i da se poveća transparentnost. Budžetske portale treba redovno ažurirati dokumentima i informacijama;

- Bez budžetskog portala, posebna stranica „Budžet“ na sajtu JLS bi trebalo da ima ne samo usvojeni budžet, već i sve informacije i dokumente vezane za budžet (čak i ako su duplirani sa stranice sa vestima ili javnim pozivima) – periodične izveštaje o izvršenju (uključujući mesečne izveštaje), završni račun (godišnji izveštaj), rebalans, građanski budžet, pozive za javne rasprave o budžetu i izveštaje sa javnih rasprava; Ovi dokumenti bi mogli ili bi trebalo da budu razvrstani po godinama;

- TS preporučuje JLS da unaprede transparentnost javnih nabavki: neophodno je sistematski objavljivati podatke o javnim nabavkama na internet prezentacijama lokalnih samouprava. Iako trenutno postoji samo zakonska obaveza objavljivanja plana javnih nabavki, poželjno je objavljivati i podatke o postupcima javnih nabavki. Ovo se posebno odnosi na postupke nabavki na koje se zakon ne primenjuje. Drugo rešenje može biti direktna veza sa stranice javnih nabavki na sajtu JLS do svake pojedinačne nabavke na portalu javnih nabavki; TS takođe podstiče JLS da evidentiraju podatke o izvršenju ugovora za sve vrste postupaka javnih nabavki i da počnu da objavljivaju podatke o izvršenju ugovora;

- JLS bi trebalo da grupišu informacije o javnim pozivima i konkursima sa rezultatima ili odlukama u vezi sa tim pozivima (kao što je to bilo u većini slučajeva kod javnih nabavki – grupisanje svega o jednom postupku nabavki). Transparentnost Srbija takođe snažno preporučuje objavljivanje izveštaja (i/ili evaluacije projekata) o sprovođenju projekata nevladinih organizacija i medijskih projekata. To se odnosi na izveštaje NVO i medija, a ne samo na izveštaj sa tabelom koja sadrži podatke koji su projekti podržani u prethodnoj godini;

- TS podstiče lokalne samouprave da prenose sednice skupštine na svojim sajtovima, youtube kanalima ili stranicama društvenih mreža i da snimke učine dostupnim javnosti. TS podržava ovu, a ne prethodnu praksu plaćanja medijima za emitovanje sednica. Potonji mehanizmi su povremeno korišćeni, kako je istaknuto u nekim istraživanjima, kako bi pojedini mediji zaobilaznim putem dobili novac;

- JLS bi trebalo da „hibridne“ javne debate i/ili sastanke učine redovnom praksom. Te metode i kanali (kao što su debate i sastanci na onlajn platformi) mogu i treba da se kombinuju sa fizičkim sastancima kako bi se doprlo do šire javnosti.

- JLS bi trebalo da koriste sve dostupne kanale (društvene mreže, klasične medije, direktne kontakte) da bi došli do građana a kako bi povećali njihovo učešće u raspravama o budžetu i drugim aktima ili u projektima i konkursima koje vode JLS;

- Elektronske registre upravnih postupaka bi trebalo uvesti u sve gradove i opštine, jer su od pomoći. Čak i u digitalnom dobu, lokalne samouprave treba da imaju u vidu da pojedini građani, korisnici njihovih usluga, ne koriste internet pa bi zbog toga najvažnije informacije o procedurama i rokovima postupanja opštinskih uprava trebalo da budu vidljive u uslužnim centrima ili da se građanima omogući (uz eventualnu pomoć zaposlenih) da na računaru u prostorijama JLS pristupe registru administrativnih procedura;

- TS podseća jedinice lokalne samouprave da kontakt informacije odbornika i članova saveta mesnih zajednica (e-mail adrese, telefoni, vreme i mesto za redovne sastanke sa građanima, ako je definisano) treba da budu objavljeni na sajtovima;

- JLS koje imaju tehničke i finansijske mogućnosti, trebalo bi da uspostave mehanizme putem kojih bi građani mogli da prate tok svog predmeta i dobiju podatke o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima. Ukoliko takve mogućnosti ne postoje, TS preporučuje da se vidno objave brojevi telefona državnih službenika od kojih se mogu dobiti ove informacije. JLS bi se mogle obratiti donatorima za pomoć u finansiranju ovog mehanizma, ili ponuditi građanima da odluče u ranoj fazi rasprave o budžetu da li bi takvi troškovi (kao i izgradnja baze podataka administrativnih postupaka) trebalo da budu uključeni u budžet;
- JLS bi trebalo jasno da obaveste građane o mehanizmima za prijavljivanje nepravilnosti, uključujući mehanizme za prijavljivanje sumnje na korupciju. Te informacije bi trebalo da objavljuju na sajtovima i u prostorijama uprave;
- Organi JLS (skupština, gradonačelnik, uprava i veće) bi trebalo da ažuriraju svoje informatore o radu na Portalu, u potpunosti poštujući uputstvo koje je propisao Poverenik za informacije od javnog značaja;
- JLS bi trebalo da uredi svoje stranice posvećene javnim preduzećima, javnim komunalnim preduzećima i javnim ustanovama. Preporuka TS je da se ove stranice koriste za formiranje odeljka na kome će biti dostupne sve informacije i dokumenti. Deo ove stranice bi trebalo da bude posvećen delovanju Komisije za izbor direktora JP/JKP i da se na njoj objavljuju svi dokumenti nastali u radu Komisije. Ovo se posebno odnosi na zapisnike sa sednica. Svrha bi bila da se vidi na koji način su bodovani kandidati i formirane rang liste.
- JLS bi trebalo da učine javnim podatke o nepokretnostima u svom vlasništvu (poslovni prostor, stanovi i drugi objekti, građevinsko zemljište, poljoprivredno zemljište), sa podacima o korisnicima i iznosima zakupa koji korisnici plaćaju. To mogu učiniti kreiranjem svoje baze podataka ili koristeći podatke priređene za Direkciju za imovinu RS.

Aneksi

Aneks 1. Prosečan rezultat po indikatoru

Indikator	% od max rezultata
33. Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?	100.0%
46. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu? **	100.0%
90. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi i/ili urbanistički planovi?	99.3%
15. Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **	97.9%
95. Da li je predsednik opštine/gradonačelnik podneo izveštaj o imovini?	97.9%
37. Da li na sajtu ili u informatoru postoje podaci o uslugama koje opština pruža ?	96.6%
48. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?	96.6%
34. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?	95.9%
27. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura sredstava namenjena za indirektno korisnike?	95.2%
75. Da li jedinica lokalne samouprave na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?	94.5%
45. JLS nema neizvršena rešenja Poverenika u 2022. godini?	93.8%
93. Da li je usvojen plan integriteta (i da li je JLS izvestila o njegovoj primeni)?	93.8%
53. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?	91.7%
11. Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?	91.0%
86. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu (ili u informatoru)?	91.0%
55. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?	89.0%

56. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?	88.3%
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava udruženjima?	86.9%
28. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?	85.5%
57. Da li posmatrano JP ima svoj sajt?	84.1%
13. Da li je službeni list dostupan na sajtu? **	83.4%
87. Da li su podaci o broju zaposlenih u JLS objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?	83.4%
77. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	82.1%
17. Da li je na sajtu objavljen budžet u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku?	80.0%
59. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?	79.3%
72. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na sajtu JLS ili JP/JU?	79.3%
94. Da li je usvojen Lokalni antikorupcijski plan?	77.9%
58. Da li posmatrana JU ima svoj sajt?	75.9%
78. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa/rešenja za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	75.2%
43. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije? **	74.5%
80. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa (rešenja) za dodelu sredstava udruženjima?	74.5%
51. Da li je informator objavljen na sajtu ili na portalu Poverenika i ažuriran u poslednja 3 meseca?	73.8%
22. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi?	73.1%
83. Da li je na sajtu objavljena važeća strategija razvoja JLS?	73.1%
16. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?	72.4%
23. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?	72.4%
50. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljani podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?	72.4%

52. Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?	67.6%
73. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?	66.2%
60. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?	64.8%
70. Da li su podaci o broju zaposlenih u JU objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?	63.4%
38. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?	62.1%
25. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatran i objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?	61.4%
54. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje ili link ka registru ili mestu na sajtu gde su i usluge i rokovi?	60.0%
21. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?	58.6%
88. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?	58.6%
9. Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?	53.1%
71. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS (ili u informatoru)?	52.4%
66. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni godišnji planovi rada JP?	50.3%
31. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	49.7%
39. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?	48.3%
3. Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	46.9%
1. Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu JLS? **)	46.2%
24. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?	46.2%
18. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	44.8%
67. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni izveštaji o radu JP?	44.1%
40. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?	40.0%

49. Da li su na sajtu objavljeni podaci o JN - pozivi/konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori? **	40.0%
61. Da li je na sajtu JLS ili sajtu posmatranog JP objavljena sistematizacija JP?	40.0%
19. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?	35.9%
26. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljena i razmatrana revizija završnog računa budžeta?	33.8%
62. Da li je na sajtu JLS ili na sajtu posmatrane JU objavljena sistematizacija JU?	33.1%
74. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?	30.3%
5. Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?	29.7%
2. Da li su odluke koje usvaja gradsko veće obavljene i dostupne na sajtu?	26.9%
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	26.9%
30. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	26.2%
68. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?	26.2%
69. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?	24.8%
10. Da li na sajtu postoje najave sednica opštinskog/gradskog veća?	24.1%
42. Da li je opština sprovodila ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?	23.4%
6. Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?	22.8%
14. Da li se sednice skupštine prenose (ili je integralni snimak dostupan) na sajtu JLS, stranici JLS na nekoj od društvenih mreža i/ili Youtube kanalu JLS?	22.8%
29. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva ili je istaknuto gde se na internetu mogu pronaći rokovi i uputstva?	19.3%
85. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?	17.2%
64. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?	16.6%
12. Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?	15.9%

20. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	15.2%
8 Da li su na sajtu objavljeni amandmani (i obrazloženja amandmana) podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?	9.0%
41. Da li su vidno dostupni podaci o kontaktu predsednika opštine/gradonačelnika ili zamenika sa građanima?	9.0%
36. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?	6.2%
44. Protiv JLS nisu podnošene žalbe u 2022. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) informacija od javnog značaja?	6.2%
35. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?	5.5%
63. Postoji li na sajtu JLS stranica Komisije za izbor direktora JP sa svim dokumentima, uključujući zapisnike sa sednica?	5.5%
65. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?	5.5%
76. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?	5.5%
82. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata udruženja koje je finansirala opština?	5.5%
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?	4.1%
47. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?	4.1%
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji medijskih projekata koje je finansirala JLS?	4.1%
91. Da li na sajtu postoji evidencija kontakata sa lobistima?	4.1%
32. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?	3.4%
84. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?	3.4%
89. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?	2.8%
92. Da li na sajtu postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?	2.8%

Aneks 2. Rezultati po opštinama/gradovima - poređenje sa LTI 2022

			LTI	LTI	LTI	LTI	LTI		
	Opština/grad	mesto u LTI 2022	2019	2020	2021	2022	2023	Rast 2023/2022	Rast 2023/2022 (%)
1	Novi Pazar	1	66	82	78	87	94	7	8.0%
2	Sombor	2	52	80	88	85	84	-1	-1.2%
3	Veliko Gradište	7	64	47	71	76	82	6	7.9%
4	Kanjiža	5	47	77	83	79	81	2	2.5%
5	Sokobanja	3	46	68	75	84	79	-5	-6.0%
6	Bor	14	42	46	62	65	78	13	20.0%
7	Leskovac	8	60	75	75	74	77	3	4.1%
8	Tutin	4	36	45	42	81	76	-5	-6.2%
8	Užice	6	64	70	62	78	75	-3	-3.8%
10	Pirot	14	46	45	41	65	72	7	10.8%
10	Subotica	10	51	63	69	70	70	0	0.0%
12	Kruševac	12	52	47	47	69	69	0	0.0%
12	Vranje	8	60	73	75	74	69	-5	-6.8%
14	Kladovo	113	28	35	47	40	68	28	70.0%
15	Temerin	66	52	59	61	48	67	19	39.6%
16	Kragujevac	14	42	55	68	65	66	1	1.5%
16	Vrnjačka Banja	10	62	63	64	70	66	-4	-5.7%
18	Bečej	13	38	83	90	67	64	-3	-4.5%
19	Petrovac	66	51	59	61	48	63	15	31.3%
19	Kosjerić	113	30	43	52	40	63	23	57.5%
21	Zrenjanin	39	44	63	57	53	62	9	17.0%
21	Senta	25	51	58	54	57	62	5	8.8%
21	Požarevac	25	57	39	59	57	62	5	8.8%
21	Zaječar	93	43	42	33	44	62	18	40.9%
21	Trstenik	22	47	49	44	59	62	3	5.1%
21	Kuršumlija	50	45	44	56	51	62	11	21.6%
27	Plandište	31	67	63	55	56	61	5	8.9%
27	Srbobran	31	46	53	57	56	61	5	8.9%
27	Kraljevo	31	57	47	53	56	61	5	8.9%
30	Rekovac	108	39	37	41	41	60	19	46.3%
30	Raška	19	44	47	53	62	60	-2	-3.2%
30	Vladičin Han	21	43	60	65	61	60	-1	-1.6%
33	Bačka Palanka	66	37	37	39	48	59	11	22.9%
33	Ruma	22	49	56	59	59	59	0	0.0%
33	Ljubovija	50	45	52	55	51	59	8	15.7%
33	Boljevac	35	40	40	64	55	59	4	7.3%
33	Priboj	61	48	55	54	49	59	10	20.4%
33	Aleksinac	31	40	43	48	56	59	3	5.4%
39	Indija	25	52	55	58	57	58	1	1.8%
39	Mali Zvornik	46	36	52	61	52	58	6	11.5%

39	Čačak	56	54	58	54	50	58	8	16.0%
39	Bojnik	93	41	50	45	44	58	14	31.8%
43	Žitište	98	37	44	40	43	57	14	32.6%
43	S. Mitrovica	39	45	51	49	53	57	4	7.5%
43	Ljig	66	29	39	48	48	57	9	18.8%
43	Niš	18	34	46	40	64	57	-7	-10.9%
47	Kovin	46	40	41	39	52	56	4	7.7%
47	Novi Sad	14	43	56	73	65	56	-9	-13.8%
47	Šabac	86	41	57	50	45	56	11	24.4%
47	Topola	35	50	52	44	55	56	1	1.8%
47	Paraćin	76	66	50	48	47	56	9	19.1%
47	Knjaževac	56	54	54	55	50	56	6	12.0%
53	Novi Bečej	50	48	45	45	51	55	4	7.8%
53	Kikinda	66	49	47	50	48	55	7	14.6%
53	Odžaci	76	41	48	50	47	55	8	17.0%
53	Bač	66	49	49	54	48	55	7	14.6%
53	Negotin	46	45	48	51	52	55	3	5.8%
53	Ražanj	61	33	45	47	49	55	6	12.2%
53	Babušnica	50	47	48	49	51	55	4	7.8%
53	Vlasotince	56	35	42	52	50	55	5	10.0%
61	Beočin	123	35	42	49	38	54	16	42.1%
61	Kučevo	61	33	51	48	49	54	5	10.2%
63	Rača	76	34	49	40	47	53	6	12.8%
63	Dimitrovgrad	25	38	51	43	57	53	-4	-7.0%
65	Bački Petrovac	39	51	51	49	53	52	-1	-1.9%
65	Lapovo	103	39	37	39	42	52	10	23.8%
65	Ćuprija	86	29	29	40	45	52	7	15.6%
65	Nova Varoš	56	45	47	55	50	52	2	4.0%
65	Varvarin	46	51	49	56	52	52	0	0.0%
70	Vrbas	22	40	54	44	59	51	-8	-13.6%
70	Irig	93	48	48	44	44	51	7	15.9%
70	Valjevo	76	40	45	49	47	51	4	8.5%
70	Malo Crniće	66	38	28	45	48	51	3	6.3%
70	Despotovac	93	37	34	47	44	51	7	15.9%
70	Svrljig	39	43	37	41	53	51	-2	-3.8%
70	Prokuplje	103	37	38	36	42	51	9	21.4%
77	Bačka Topola	61	45	54	54	49	50	1	2.0%
77	Vršac	108	42	40	41	41	50	9	22.0%
77	Loznica	35	38	46	48	55	50	-5	-9.1%
77	Sjenica	50	34	39	39	51	50	-1	-2.0%
77	Ivanjica	50	46	55	53	51	50	-1	-2.0%
82	Novi Kneževac	39	39	50	51	53	49	-4	-7.5%
82	Stara Pazova	117	26	40	41	39	49	10	25.6%
82	Šid	113	30	32	38	40	49	9	22.5%
82	Osečina	113	33	53	52	40	49	9	22.5%
82	G. Milanovac	66	28	49	40	48	49	1	2.1%
87	Apatin	39	41	51	56	53	48	-5	-9.4%

87	Žabalj	19	36	55	60	62	48	-14	-22.6%
87	Vladimirci	76	36	38	43	47	48	1	2.1%
87	Požega	25	40	54	53	57	48	-9	-15.8%
87	Aleksandrovac	76	37	39	33	47	48	1	2.1%
87	Brus	86	35	41	38	45	48	3	6.7%
87	Bosilegrad	117	52	48	51	39	48	9	23.1%
94	Ada	139	26	37	34	30	47	17	56.7%
94	Žabari	84	37	40	45	46	47	1	2.2%
94	Prijepolje	93	37	42	43	44	47	3	6.8%
94	Merošina	137	26	24	29	34	47	13	38.2%
94	Medveđa	117	26	37	44	39	47	8	20.5%
99	Beograd	25	30	33	46	57	46	-11	-19.3%
99	Pančevo	66	45	49	48	48	46	-2	-4.2%
99	Sremski Karlovci	76	22	31	38	47	46	-1	-2.1%
99	Sm. Palanka	123	12	41	38	38	46	8	21.1%
99	Čajetina	39	43	57	55	53	46	-7	-13.2%
99	Crna Trava	103	41	41	43	42	46	4	9.5%
105	Ub	98	20	40	38	43	45	2	4.7%
105	Smederevo	127	39	51	53	37	45	8	21.6%
105	Jagodina	98	21	21	23	43	45	2	4.7%
105	Arilje	66	39	53	51	48	45	-3	-6.3%
105	Čičevac	123	42	38	42	38	45	7	18.4%
105	Gadžin Han	127	46	56	43	37	45	8	21.6%
105	Blace	61	37	46	54	49	45	-4	-8.2%
105	Lebane	127	25	30	36	37	45	8	21.6%
113	Mali Idoš	103	36	39	37	42	44	2	4.8%
113	Kula	56	45	48	52	50	44	-6	-12.0%
113	Krupanj	38	48	58	55	54	44	-10	-18.5%
113	Lajkovac	76	35	41	46	47	44	-3	-6.4%
113	Mionica	86	37	47	52	45	44	-1	-2.2%
118	Bajina Bašta	108	34	46	45	41	43	2	4.9%
118	Žitorađa	103	30	38	39	42	43	1	2.4%
120	Čoka	84	39	45	49	46	42	-4	-8.7%
120	Velika Plana	86	36	45	44	45	42	-3	-6.7%
120	Doljevac	86	33	41	42	45	42	-3	-6.7%
120	Surdulica	117	42	40	42	39	42	3	7.7%
124	Nova Crnja	98	23	33	30	43	41	-2	-4.7%
124	Bela Palanka	127	39	46	38	37	41	4	10.8%
126	Sečanj	142	26	34	33	25	40	15	60.0%
126	Batočina	98	36	39	37	43	40	-3	-7.0%
126	Knić	140	26	34	38	28	40	12	42.9%
126	Trgovište	108	34	32	36	41	40	-1	-2.4%
130	Aranđelovac	135	44	39	33	35	39	4	11.4%
131	Alibunar	108	31	36	37	41	38	-3	-7.3%
131	Majdanpek	127	32	39	36	37	38	1	2.7%
133	Opovo	86	33	42	46	45	37	-8	-17.8%
133	Žagubica	117	35	45	42	39	37	-2	-5.1%

135	Titel	117	29	40	35	39	36	-3	-7.7%
135	Lučani	133	33	32	37	36	36	0	0.0%
137	Pećinci	133	29	25	38	36	35	-1	-2.8%
137	Golubac	135	33	53	38	35	35	0	0.0%
137	Svilajnac	127	18	22	23	37	35	-2	-5.4%
140	Bela Crkva	123	21	18	33	38	34	-4	-10.5%
140	Koceljeva	144	23	22	35	22	34	12	54.5%
142	Bogatić	138	19	31	28	33	33	0	0.0%
143	Kovačica	142	28	36	38	25	32	7	28.0%
143	Bujanovac	140	32	34	21	28	32	4	14.3%
145	Preševo	145	13	23	21	9	25	16	177.8%
	Gradske opštine		LTI 2019	LTI 2020	LTI 2021	LTI 2022	LTI 2023	Rast 2023/2022	Rast 2023/2022 (%)
1	Surčin *		42	53	62	69	72	3	4.3%
2	Sevojno *		37	42	52	66	60	-6	-9.1%
3	Zvezdara *		38	40	40	43	57	14	32.6%
4	Čukarica *		37	32	43	43	43	0	0.0%
5	Palilula Niš*		31	28	33	33	43	10	30.3%
6	Barajevo *		32	47	42	38	38	0	0.0%
7	Zemun *		26	38	29	39	35	-4	-10.3%
8	Lazarevac *		36	36	43	36	34	-2	-5.6%
9	Mladenovac *		25	33	41	45	34	-11	-24.4%
10	Obrenovac *		38	41	35	32	34	2	6.3%
11	Savski Venac *		38	36	39	34	34	0	0.0%
12	Kostolac *		23	30	24	36	34	-2	-5.6%
13	Voždovac *		24	22	35	27	33	6	22.2%
14	Vračar *		26	24	31	22	33	11	50.0%
15	Grocka *		31	28	37	33	33	0	0.0%
16	Crveni Krst *		20	28	37	35	33	-2	-5.7%
17	Rakovica *		21	31	37	36	29	-7	-19.4%
18	Stari Grad *		23	28	35	28	29	1	3.6%
19	Vranjska Banja *		10	25	27	26	29	3	11.5%
20	Pantelej *		23	39	23	28	26	-2	-7.1%
21	Medijana *		25	24	21	25	26	1	4.0%
22	Niška Banja *		31	35	26	24	21	-3	-12.5%
23	Palilula *		29	24	31	23	20	-3	-13.0%
24	Sopot *		13	20	23	16	20	4	25.0%
25	Novi Beograd *		27	28	25	29	19	-10	-34.5%

Opštine koje su izgubile više od 10 poena od 2022

	LTI 2019	LTI 2020	LTI 2021	LTI 2022	LTI 2023	Rast 2023/2022	Rast 2023/2022 (%)
Žabalj	36	55	60	62	48	-14	-22.6%
Beograd	30	33	46	57	46	-11	-19.3%
Mladenovac *	25	33	41	45	34	-11	-24.4%
Krupanj	48	58	55	54	44	-10	-18.5%
Novi Beograd *	27	28	25	29	19	-10	-34.5%

Aneks 3: Najbolji akteri po kategorijama

Skupština i veće

Ukupan skor	JLS	Skupština i veće (max 16)
3	Veliko Gradište	16
2	Sombor	15
16	Kragujevac	15
1	Novi Pazar	15
12	Vranje	13
8	Tutin	13
39	Čačak	13
12	Kruševac	13
43	Žitište	13

Budžet

Ukupan skor	JLS	Budžet (max 14)
9	Užice	14
6	Bor	14
33	Ljubovija	14
4	Kanjiža	14
10	Pirot	14
53	Kikinda	14
30	Rekovac	14
2	Sombor	13
5	Sokobanja	13
8	Tutin	13
53	Ražanj	13
105	Blace	13
1	Novi Pazar	13
65	Nova Varoš	13
19	Petrovac	13
15	Temerin	13
14	Kladovo	13
39	Bojnik	13

JLS i građani

Ukupan skor	JLS	JLS i građani (max 15)
1	Novi Pazar	15
2	Sombor	13
9	Užice	11
18	Bečej	11
46	Šabac	11
6	Bor	11
14	Kladovo	11
46	Novi Sad	10
22	Zaječar	10

Slobodan pristup informacijama

Ukupan skor	JLS	Slobodan pristup informacijama (max 6)
2	Sombor	5
65	Lapovo	5
1	Novi Pazar	5
7	Leskovac	5
77	Sjenica	5
53	Ražanj	5
113	Kula	5
53	Bač	5
16	Kragujevac	5
65	Ćuprija	5
27	Plandište	5
16	Vrnjačka Banja	5

Javna preduzeća i javne ustanove

Ukupan skor	JLS	Javna preduzeća i javne ustanove (max 18)
4	Kanjiža	18
3	Veliko Gradište	18
1	Novi Pazar	18
10	Pirot	17
5	Sokobanja	16
18	Bečej	15
9	Užice	15
11	Subotica	15
6	Bor	15
19	Petrovac	15
33	Aleksinac	14
105	Jagodina	14
16	Vrnjačka Banja	14
7	Leskovac	14
30	Raška	14
82	Osečina	14

Javne rasprave i javni konkursi

Ukupan skor	JLS	Javne rasprave i javni konkursi (max 10)
7	Leskovac	9
39	Bojnik	9
4	Kanjiža	9
1	Novi Pazar	8
8	Tutin	8
2	Sombor	8
10	Pirot	8
5	Sokobanja	8

Aneks 4. LTI indikatori - poređenje 2023 na 2022

Indikatori	% max ocene LTI 2020	% max ocene LTI 2021	% max ocene LTI 2022	% max ocene LTI 2023	Povećanje %	% poboljšanja
46. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu? **	93.1%	95.9%	95.9%	100.0%	4.1%	4.3%
33 Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?	100.0%	97.2%	93.1%	100.0%	6.9%	7.4%
90. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi i/ili urbanistički planovi?	89.0%	97.9%	97.2%	99.3%	2.1%	2.1%
95. Da li je predsednik opštine/gradonačelnik podneo Agenciji izveštaj o imovini?	94.5%	95.2%	99.3%	97.9%	-1.4%	-1.4%
15. Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **	93.8%	93.1%	93.1%	97.9%	4.8%	5.2%
48. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?	97.2%	96.6%	99.3%	96.6%	-2.8%	-2.8%
37. Da li na sajtu ili u informatoru postoje podaci o uslugama koje opština pruža ?		60.7%	77.9%	96.6%	18.6%	23.9%
34. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?	86.9%	94.5%	94.5%	95.9%	1.4%	1.5%
27. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura sredstava namenjena za indirektno korisnike?	85.5%	92.4%	89.7%	95.2%	5.5%	6.2%
75. Da li jedinica lokalne samouprave na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?	91.0%	95.2%	97.9%	94.5%	-3.4%	-3.5%
45. JLS nema neizvršena rešenja Poverenika u 2022. godini?	84.1%	85.5%	85.5%	93.8%	8.3%	9.7%
93. Da li je usvojen plan integriteta (i da li je JLS izvestila o njegovoj primeni)?	53.8%	17.2%	17.2%	93.8%	76.6%	444.0%

53. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?	46.2%	57.9%	69.0%	91.7%	22.8%	33.0%
11. Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?	89.7%	88.3%	91.7%	91.0%	-0.7%	-0.8%
86. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu (ili u informatoru)?	53.8%	77.9%	64.1%	91.0%	26.9%	41.9%
55. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?	77.9%	86.2%	89.7%	89.0%	-0.7%	-0.8%
56. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?	69.0%	82.8%	89.7%	88.3%	-1.4%	-1.5%
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava udruženjima?	82.8%	76.6%	85.5%	86.9%	1.4%	1.6%
28. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?	82.1%	83.4%	81.4%	85.5%	4.1%	5.1%
57. Da li posmatrano JP ima svoj sajt?		77.9%	84.8%	84.1%	-0.7%	-0.8%
87. Da li su podaci o broju zaposlenih u JLS objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?		97.9%	96.6%	83.4%	-13.1%	-13.6%
13. Da li je službeni list dostupan na sajtu? **	78.6%	81.4%	81.4%	83.4%	2.1%	2.5%
77. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	80.0%	79.3%	81.4%	82.1%	0.7%	0.8%
17. Da li je na sajtu objavljen budžet u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku?	83.4%	75.2%	79.3%	80.0%	0.7%	0.9%
72. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na sajtu JLS ili JP/JU?	56.6%	65.5%	73.1%	79.3%	6.2%	8.5%
59. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?	74.5%	69.0%	71.0%	79.3%	8.3%	11.7%
94. Da li je usvojen lokalni antikorupcijski plan?	70.3%	69.7%	73.8%	77.9%	4.1%	5.6%

58. Da li posmatrana JU ima svoj sajt?		69.0%	73.8%	75.9%	2.1%	2.8%
78. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa/rešenja za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?		53.8%	69.7%	75.2%	5.5%	7.9%
43. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije? **	84.1%	77.9%	76.6%	74.5%	-2.1%	-2.7%
80. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa (rešenja) za dodelu sredstava udruženjima?		44.1%	72.4%	74.5%	2.1%	2.9%
51. Da li je informator objavljen na sajtu ili na portalu Poverenika i ažuriran u poslednja 3 meseca?	51.7%	45.5%	41.4%	73.8%	32.4%	78.3%
83. Da li je na sajtu objavljena važeća strategija razvoja JLS?	77.9%	34.5%	56.6%	73.1%	16.6%	29.3%
22. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi?	76.6%	39.3%	55.2%	73.1%	17.9%	32.5%
23. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?	73.1%	71.0%	72.4%	72.4%	0.0%	0.0%
16. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?	66.2%	68.3%	68.3%	72.4%	4.1%	6.1%
50. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljani podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?	96.6%	96.6%	65.5%	72.4%	6.9%	10.5%
52. Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?	15.9%	55.2%	35.9%	67.6%	31.7%	88.5%
73. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?	72.4%	54.5%	71.7%	66.2%	-5.5%	-7.7%
60. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?	70.3%	62.1%	60.0%	64.8%	4.8%	8.0%
70. Da li su podaci o broju zaposlenih u JU objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?		91.0%	89.7%	63.4%	-26.2%	-29.2%

38. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?	59.3%	55.9%	66.2%	62.1%	-4.1%	-6.3%
25. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatran i objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?	57.9%	54.5%	52.4%	61.4%	9.0%	17.1%
54. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje ili link ka registru ili mestu na sajtu gde su i usluge i rokovi?	20.7%	49.0%	20.7%	60.0%	39.3%	190.0%
21. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?	51.7%	57.9%	56.6%	58.6%	2.1%	3.7%
88. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?	42.8%	42.8%	49.0%	58.6%	9.7%	19.7%
9 Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?	42.1%	49.0%	46.9%	53.1%	6.2%	13.2%
71. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS (ili u informatoru)?	32.4%	31.7%	21.4%	52.4%	31.0%	145.2%
66. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni godišnji planovi rada JP?		33.8%	46.2%	50.3%	4.1%	9.0%
31. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	50.3%	71.0%	54.5%	49.7%	-4.8%	-8.9%
39. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?	78.6%	36.6%	42.1%	48.3%	6.2%	14.8%
3. Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	27.6%	24.8%	30.3%	46.9%	16.6%	54.5%
1. Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu JLS? **)	30.3%	33.1%	35.2%	46.2%	11.0%	31.4%
24. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?	42.8%	35.9%	33.8%	46.2%	12.4%	36.7%

18. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	43.4%	39.3%	39.3%	44.8%	5.5%	14.0%
67. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni izveštaji o radu JP?		25.5%	42.1%	44.1%	2.1%	4.9%
49. Da li su na sajtu objavljeni podaci o JN - pozivi/konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori?*	94.5%	94.5%	62.8%	40.0%	-22.8%	-36.3%
40. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?	42.1%	37.2%	46.2%	40.0%	-6.2%	-13.4%
61. Da li je na sajtu JLS ili sajtu posmatranog JP objavljena sistematizacija JP?	16.6%	19.3%	26.9%	40.0%	13.1%	48.7%
19. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?	26.2%	21.4%	26.2%	35.9%	9.7%	36.8%
26. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljena i razmatrana revizija završnog računa budžeta?	22.1%	20.0%	24.1%	33.8%	9.7%	40.0%
62. Da li je na sajtu JLS ili na sajtu posmatrane JU objavljena sistematizacija JU?	18.6%	17.2%	19.3%	33.1%	13.8%	71.4%
74. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?	24.8%	24.8%	26.2%	30.3%	4.1%	15.8%
5. Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?	15.2%	20.0%	24.1%	29.7%	5.5%	22.9%
2. Da li su odluke koje usvaja gradsko veće obavljene i dostupne na sajtu?	11.0%	13.8%	14.5%	26.9%	12.4%	85.7%
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	11.0%	12.4%	12.4%	26.9%	14.5%	116.7%
30. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	78.6%	62.1%	64.8%	26.2%	-38.6%	-59.6%
68. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?	23.4%	26.2%	17.9%	26.2%	8.3%	46.2%

69. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?	22.1%	24.1%	17.2%	24.8%	7.6%	44.0%
10. Da li na sajtu postoje najave sednica opštinskog/gradskog veća?		18.6%	21.4%	24.1%	2.8%	12.9%
42. Da li je opština sprovodila ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?	18.6%	18.6%	20.0%	23.4%	3.4%	17.2%
14. Da li se sednice skupštine prenose (ili je integralni snimak dostupan) na sajtu JLS, stranici JLS na nekoj od društvenih mreža i/ili Youtube kanalu JLS?	55.2%	47.6%	49.7%	22.8%	-26.9%	-54.2%
6. Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?	17.9%	20.0%	17.9%	22.8%	4.8%	26.9%
29. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva ili je istaknuto gde se na internetu mogu pronaći rokovi i uputstva?	20.7%	16.6%	21.4%	19.3%	-2.1%	-9.7%
85. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?	14.5%	17.2%	17.2%	17.2%	0.0%	0.0%
64. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?		20.7%	17.2%	16.6%	-0.7%	-4.0%
12. Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?	21.4%	15.9%	15.2%	15.9%	0.7%	4.5%
20. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	10.3%	8.3%	11.0%	15.2%	4.1%	37.5%
41. Da li su vidno dostupni podaci o kontaktu predsednika opštine/gradonačelnika ili zamenika sa građanima?	9.0%	6.2%	28.3%	9.0%	-19.3%	-68.3%
8 Da li su na sajtu objavljeni amandmani (i obrazloženja amandmana) podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?	3.4%	6.2%	9.0%	9.0%	0.0%	0.0%
44. Protiv JLS nisu podnošene žalbe u 2022. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) informacija od javnog značaja?	23.4%	40.0%	23.4%	6.2%	-17.2%	-73.5%

36. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?	9.7%	7.6%	6.9%	6.2%	-0.7%	-10.0%
76. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?	0.0%	4.1%	26.2%	5.5%	-20.7%	-78.9%
35. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?	11.0%	10.3%	11.0%	5.5%	-5.5%	-50.0%
65. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?		17.9%	9.7%	5.5%	-4.1%	-42.9%
82. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata udruženja koje je finansirala opština?	10.3%	4.8%	8.3%	5.5%	-2.8%	-33.3%
63. Postoji li na sajtu JLS stranica Komisije za izbor direktora JP sa svim dokumentima, uključujući zapisnike sa sednica?		4.1%	7.6%	5.5%	-2.1%	-27.3%
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji medijskih projekata koje je finansirala JLS?		5.5%	7.6%	4.1%	-3.4%	-45.5%
47. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?	7.6%	3.4%	4.1%	4.1%	0.0%	0.0%
91. Da li na sajtu postoji evidencija kontakata sa lobistima?	0.7%	2.8%	3.4%	4.1%	0.7%	20.0%
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?	0.0%	0.0%	0.7%	4.1%	3.4%	500.0%
32. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?	37.2%	11.0%	12.4%	3.4%	-9.0%	-72.2%
84. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?	2.1%	2.8%	6.9%	3.4%	-3.4%	-50.0%
89. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?	0.7%	2.1%	6.9%	2.8%	-4.1%	-60.0%
92. Da li na sajtu postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?	0.7%	2.8%	4.1%	2.8%	-1.4%	-33.3%

Aneks 5.Lista indikatora LTI 2015, 2017, 2019, 2020, 2021, 2022 i 2023

Indikatori	2021, 2022 i 2023	2020	2019	2017	2015
1. Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu? **					
2. Da li su odluke koje usvaja gradsko veće obavljene i dostupne na sajtu?					/
3. Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?					
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?					/
5. Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?					
6. Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?					
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?				/	/
Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja sa sednica skupštine u proteklih 24 meseca?	/				
8. Da li su na sajtu objavljeni amandmani (i obrazloženja amandmana) podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?					
Da li su na sajtu objavljena obrazloženja podnetih amandmana?	/			/	/
9. Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?					

10. Da li na sajtu JLS postoje najave sednica opštinskog/gradskog veća?		/	/	/	/
11. Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?					
12. Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?					
13. Da li je službeni list dostupan na sajtu? **					
Da li je poslovnikom predviđeno vreme za javna pitanja odbornika gradonačelniku/predsedniku opštine i/ili gradskom veću?	/				
14. Da li se sednice skupštine prenose (ili je integralni snimak dostupan) na sajtu JLS, stranici JLS na nekoj od društvenih mreža i/ili Youtube kanalu JLS?					
15. Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **					
Da li je budžet objavljen na šest cifara ekonomske klasifikacije?	/	/	/	/	
16. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?					
17. Da li je budžet objavljen na sajtu u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku?				/	/
18. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?					/
19. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?					
Da li su podaci o izvršenju budžeta u poslednjem okončanom tromesečju dostupni na sajtu?	/	/	/	/	

Da li su podaci o izvršenju budžeta azurirani u poslednjih 30 dana i dostupni na sajtu?	/	/	/	/	
20. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?					/
21. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?					
22. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi?					
23. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?					
24. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?					
25. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatran i objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?		/	/	/	/
Da li je u poslednjih 12 meseci objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun?	/				
26. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatrana i objavljena revizija završnog računa budžeta?					
27. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura sredstava namenjena za indirektno korisnike?					
28. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?					
29. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva ili je istaknuto gde se na internetu mogu pronaći rokovi i uputstva?					
Da li u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoje podaci o prijavi korupcije?	/				

30. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?					
Da li na sajtu postoje mehanizmi za prijavu korupcije?	/				
31. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?					
32. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?				/	/
33. Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?					
34. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?				/	/
35. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?					
36. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?					
37. Da li na sajtu ili u informatoru postoje podaci o uslugama koje opština pruža?		/	/	/	/
38. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?					
39. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?					/
Da li skupština omogućava prisustvo građana sednicama?	/	/	/	/	

40. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?					
41. Da li su vidno dostupni podaci o kontaktu predsednika opštine/gradonačelnika ili zamenika sa građanima?					
Da li se održavaju redovne konferencije za novinare (bar jednom mesečno) gradonačelnika/predsednika opštine?	/				
42. Da li je opština sprovodila ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?					
43. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije? **				/	/
44. Protiv JLS nisu podnošene žalbe u 2022. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) informacija od javnog značaja?					
45. JLS nema neizvršena rešenja Poverenika u 2022. godini?					
46. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu?					
47. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?					
48. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?					
49. Da li su na sajtu objavljeni podaci o javnim nabavkama - pozivi/konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori? **					
50. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljani podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?					
51. Da li je informator objavljen na sajtu ili na portalu Poverenika i ažuriran u poslednja 3 meseca?					

52. Da li informator sadrži aktuelan godisnji plan javnih nabavki ili link ka planu?					
53. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?					
Da li informator sadrži pravilnik o platama funkcionera?	/	/	/	/	
54. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje ili link ka registru ili mestu na sajtu gde su i usluge i rokovi?					
55. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?					/
56. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?					/
57. Da li posmatrano JP ima svoj sajt?		/	/	/	/
58. Da li posmatrana JU ima svoj sajt?		/	/	/	/
59. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?					
60. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?					
61. Da li je na sajtu JLS ili sajtu posmatranog JP objavljena sistematizacija JP?					
62. Da li je na sajtu JLS ili na sajtu posmatrane JU objavljena sistematizacija JU?					

63. Postoji li na sajtu JLS stranica Komisije za izbor direktora JP sa svim dokumentima, uključujući zapisnike sa sednica?		/	/	/	/
64. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?					
65. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?					
66. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni godišnji planovi rada JP?		/	/	/	/
67. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni izveštaji o radu JP?		/	/	/	/
Da li su godišnji planovi rada i izveštaji o radu JP objavljeni na sajtu JP ili JLS?	/				
68. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?					
69. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?					/
Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o razmatranju izveštaja o radu JP?	/	/	/	/	
Da li su na sajtu opštine objavljeni izveštaji o razmatranju izveštaja o radu JU?	/	/	/	/	
70. Da li su podaci o broju zaposlenih u JU objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?		/	/	/	/
Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini i JU objavljeni na sajtu?	/				/
71. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS (ili u informatoru)?					/

Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini, JP i JU objavljeni na sajtu?	/	/	/	/	
72. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na sajtu JLS ili JP/JU?					
Da li se sprovode konsultacije sa građanima kada se utvrđuju cene usluga JU i JP, kroz konsult. skupove, ankete ili preko savetodavnog tela (Zak. o zaštiti potrošača, čl. 83)?	/				
73. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?					
Da li se sprovodi javna rasprava o povećanju stope, odnosno o visini javnih prihoda?	/	/	/	/	
74. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?					
75. Da li jedinica lokalne samouprave na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?					
76. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?					
Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za za dodelu sredstava medijima?	/				
77. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?		/	/	/	/
78. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa/rešenja za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?		/	/	/	/
Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za za dodelu sredstava NVO?	/				
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava udruženjima?		/	/	/	/

80. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa (rešenja) za dodelu sredstava udruženjima?		/	/	/	/
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji medijskih projekata koje je finansirala JLS?		/	/	/	/
82. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata udruženja koje je finansirala opština?					
Da li je objavljen podatak o iznosu sredstava koja se godišnje dodeljuju mesnim zajednicama?	/	/	/	/	
83. Da li je na sajtu objavljena važeća strategija razvoja JLS?					
84. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?					
Da li je godišnji plan rada uprave pripremljen i usvojen u skladu sa planiranom dinamikom?	/	/	/	/	
85. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?					
86. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu (ili u informatoru)?					
87. Da li su podaci o broju zaposlenih u JLS objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?					
Da li na sajtu postoje podaci o aktivnostima Saveta za sprovođenje etičkog kodeksa i kontaktima sa građanima?	/				
88. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?					
89. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?					/

Da li uprava ima javni registar sa podacima o imovini jedinice lokalne samouprave i načinu njenog korišćenja?	/	/	/	/	
90. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi i/ili urbanistički planovi?					
Da li su na sajtu objavljeni urbanistički planovi?	/				
91. Da li na sajtu postoji evidencija kontakata sa lobistima?				/	/
92. Da li na sajtu postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?				/	/
Da li je usvojen plan integriteta?	/				
93. Da li je usvojen plan integriteta (i da li je JLS izvestila o njegovoj primeni)?		/	/	/	/
94. Da li je usvojen Lokalni antikorupcijski plan?				/	/
95. Da li je predsednik opštine/gradonačelnik podneo izveštaj o imovini?					

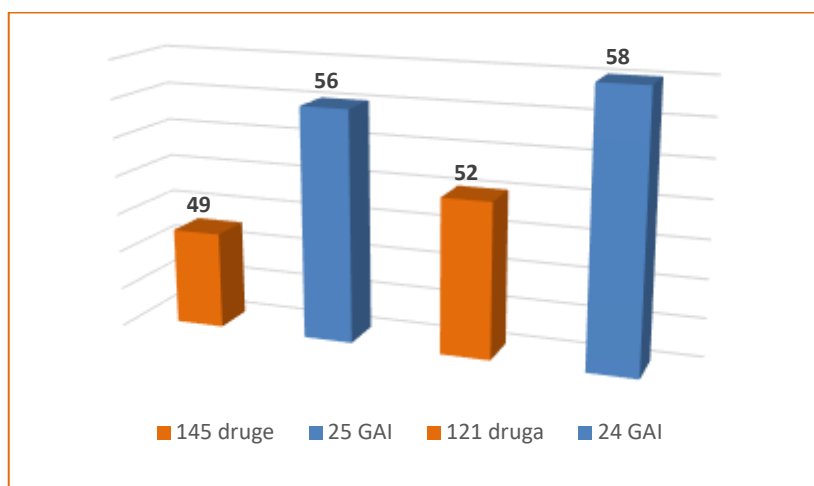
Aneks br. 6. Učinak 25 JLS koje je ranije podržao USAID Projekat za odgovornu vlast (GAI)

TS je posebno ocenila učinak 25 gradova, opština i gradskih opština koje je podržao prethodni USAID GAI projekat kako bi predstavio koliko su održiva neka poboljšanja (opisana u izveštaju LTI 2022) i uporedila ih sa ostalim JLS. Svih 24 grada i opštine iz tri grupe, u tri godine kada je GAI podržao lokalne samouprave, predstavljani su zajedno – a jedna gradska opština je predstavljena posebno.

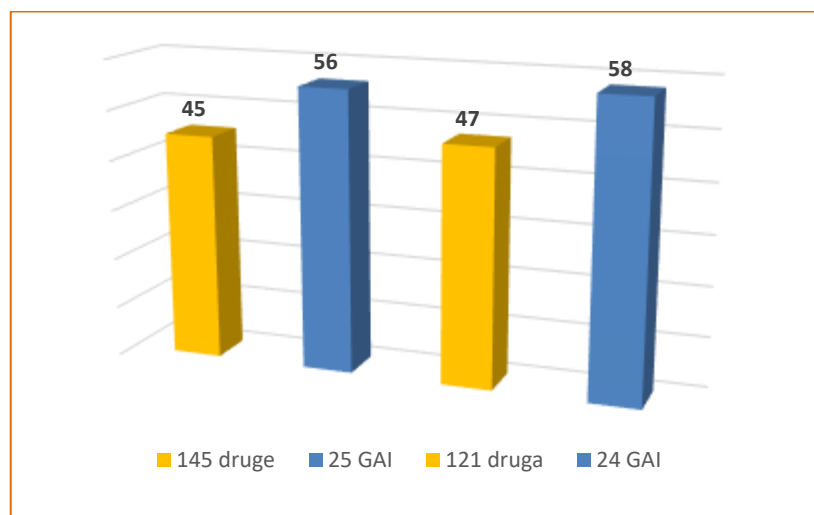
Prosečna ocena GAI JLS je veća od prosečne ocene drugih JLS. Međutim, ovo odstupanje je manje nego 2022. Naime, prosečan skor GAI JLS je ostao isti, a prosečan skor ostalih JLS se povećao (isto kao i ukupni prosečan rezultat)

Grafikon br. 3:

A) Prosečna ocena LTI 2023 – JLS uključene u USAID/GAI program i druge JLS (24 se odnosi na gradove i opštine, a 25 obuhvata i jednu gradsku opštinu)

B) Prosečna ocena LTI 2022 – JLS uključene u USAID/GAI program i druge JLS (24 se odnosi na gradove i opštine, a 25 obuhvata i jednu gradsku opštinu)

U sledeće dve tabele može se videti učinak „GAI JLS“ po kategorijama i kako stoje u svakoj kategoriji, u poređenju sa JLS koje nisu GAI:

Tabela br. 2: LTI 2022 rezultat – JLS uključene u USAID/GAI program – indikatori po kategorijama

	LTI		Indikatori po kategorijama								
			Skupština i veće	Budžet	JLS i građani	Slobodan pristup informacijama	Javne nabavke	Informator o radu	Javna preduzeća i javne ustanove	Javne rasprave i konkursi	Osnovni indikatori
JLS			max 16	max 14	max 15	max 6	max 4	max 4	max 18	max 10	max 10
Sombor	84		15	13	13	5	4	4	12	8	10
Žabalj	48		3	12	7	2	2	4	3	6	4
Sremski Karlovci	46		6	5	3	4	2	3	12	4	8
Sremska Mitrovica	57		3	11	8	4	4	3	12	5	8
Šid	49		8	6	6	2	2	3	10	5	6
Krupanj	44		3	10	6	4	0	2	12	0	4
Ljubovija	59		9	14	6	4	2	3	9	6	8
Šabac	56		3	10	11	2	2	4	8	7	4
Mionica	44		10	8	5	2	2	2	7	2	6
Veliko Gradište	82		16	11	9	4	4	4	18	7	10
Kragujevac	66		15	7	8	5	4	2	13	5	10
Požega	48		10	7	7	4	2	4	5	3	8
Priboj	59		10	7	9	4	2	4	10	6	8
Sjenica	50		5	9	7	5	4	4	6	3	8
Čajetina	46		6	8	6	4	1	2	8	5	6
Vrnjačka Banja	66		6	11	9	5	4	2	14	7	8
Novi Pazar	94		15	13	15	5	4	4	18	8	10
Raška	60		5	10	6	4	2	4	14	7	6
Varvarin	52		3	9	8	4	3	4	7	6	8
Niš	57		9	11	7	1	1	2	13	6	6
Bela Palanka	41		1	10	6	4	2	0	7	3	4
Dimitrovgrad	53		10	8	6	4	2	2	8	6	8
Vranje	69		13	10	8	2	4	4	13	7	8
PROSEK	58	PROSEK	7.9	9.5	7.6	3.7	2.5	3.1	10.4	5.1	7.3
Svih 145		PROSEK	6.3	8.8	6.7	3.5	2.5	2.9	9.2	5.2	6.8
Svih 170		PROSEK	5.9	8.4	6.6	3.5	2.4	2.9	8.6	4.8	6.4
Stari Grad *	29		3	5	5	4	1	1	3	4	4
Svih 25	56	PROSEK	7.7	9.4	7.5	3.7	2.5	3.0	10.1	5.1	7.1

Tabela br. 3: LTI 2023 – JLS uključene u USAID/GAI program i druge – indikatori po kategorijama, procenta

LTI	Indikatori po kategorijama								
	Skupština i veće	Budžet	JLS i građani	Slobodan pristup informacijama	Javne nabavke	Informator o radu	Javna preduzeća i javne ustanove	Javne rasprave i konkursi	Ostali indikatori
	(max 16)	(max 14)	(max 15)	(max 6)	(max 4)	(max 4)	(max 18)	(max 10)	(max 10)
24 GAI	49.5%	68.2%	50.8%	61.1%	63.5%	77.1%	57.9%	51.3%	72.5%
121 druga	38.0%	63.4%	44.4%	59.5%	63.2%	74.0%	51.0%	53.2%	68.9%
25 GAI	48.3%	66.9%	50.1%	61.3%	62.0%	75.0%	56.2%	50.8%	71.2%
145 drugih	35.3%	59.8%	43.6%	58.6%	61.4%	73.3%	47.2%	48.3%	64.3%

Ove JLS su se gotovo podjednako ili bolje pokazale u svim kategorijama, sa najvećim odstupanjima u oblasti „Skupština i veće“. U LTI 2022 bilo je značajnog odstupanja i u kategoriji „Javne nabavke“, ali se sada može zaključiti da su JLS GAI takođe napustile staru (više nije obavezna) praksu objavljivanja informacija o javnim nabavkama na svojim sajtovima.

Trebalo bi imati na umu da je ovo prosečan rezultat i da je bilo zapravo i odličnih aktera, ali i pojedinih neuspešnih među ovih 25. To se može videti u sledećoj tabeli - 10 JLS je poboljšalo svoj rezultat, a 14 ima lošiji.

Tabela br. 4.: LTI 2023/ LTI 2022 poređenje – JLS uključene u USAID/GAI program

LTI 2022 finalni plasman	LTI 2022	JLS	LTI 2023 finalni plasman	LTI 2023
1	87	Novi Pazar	1	94
2	85	Sombor	2	84
7	76	Veliko Gradište	3	82
8	74	Vranje	12	69
10	70	Vrnjačka Banja	16	66
14	65	Kragujevac	16	66
19	62	Raška	30	60
50	51	Ljubovija	33	59
61	49	Priboj	33	59
25	57	Indžija	39	58
18	64	Niš	43	57
39	53	Sremska Mitrovica	43	57
86	45	Šabac	46	56
25	57	Dimitrovgrad	63	53
46	52	Varvarin	65	52
50	51	Sjenica	77	50
113	40	Šid	82	49
19	62	Žabalj	87	48
25	57	Požega	87	48
39	53	Čajetina	99	46
76	47	Sremski Karlovci	99	46
38	54	Krupanj	113	44
86	45	Mionica	113	44
127	37	Bela Palanka	124	41
	31	Stari grad*		29

Poređenje učinka GAI JLS u 2023. sa LTI 2019. pokazuje da su skoro sve (24 od 25) poboljšale svoju transparentnost na duži rok.

Tabela br. 5.: LTI 2023/ LTI 2019 poređenje – JLS uključene u USAID/GAI program

LTI 2019 finalni plasman	LTI 2019	JLS	LTI 2023 finalni plasman	LTI 2023
3	66	Novi Pazar	1	94
13	52	Sombor	2	84
4	64	Veliko Gradište	3	82
8	60	Vranje	12	69
6	62	Vrnjačka Banja	16	66
56	42	Kragujevac	16	66
49	44	Raška	30	60
43	45	Ljubovija	33	59
30	48	Priboj	33	59
15	52	Indžija	39	58
106	34	Niš	43	57
42	45	Sremska Mitrovica	43	57
62	41	Šabac	46	56
81	38	Dimitrovgrad	63	53
22	51	Varvarin	65	52
105	34	Sjenica	77	50
119	30	Šid	82	49
92	36	Žabalj	87	48
69	40	Požega	87	48
52	43	Čajetina	99	46
138	22	Sremski Karlovci	99	46
29	48	Krupanj	113	44
84	37	Mionica	113	44
77	39	Bela Palanka	124	41
	23	Stari grad*		29